

אמנות

האמנית סמאח שחאדה זכתה בפרס שיף לאמנות

הפרס, בסך 10 אלפים דולר, יוענק לה בטקס שיתקיים החודש במוזיאון תל אביב. לצד המענק, תוצג בשנה הבאה במוזיאון תערוכת יחיד שלה

לעקוב

מיה אשרי

04 ביוני 2018

האמנית סמאח שחאדה זכתה בפרס שיף לאמנות פיגורטיבית ריאליסטית לשנת 2018. הפרס, הכולל מענק כספי בסך 10 אלפים דולר, יוענק לשחאדה בטקס שיתקיים בהמשך החודש במוזיאון תל אביב. לצד המענק, תוצג בשנה הבאה במוזיאון תערוכת יחיד של שחאדה.

סמאח שחאדה

צילום: מיכאל חאלק

שחאדה, בת 31, נולדה וגדלה בכפר שעב בגליל המערבי וכיום חיה ופועלת בחיפה. בנימוקיהם כתבו השופטים כי שחאדה "מציעה בעבודותיה תפישות ריאליסטיות פיגורטיביות עם אמירה פמיניסטית והקשרים של מקום וזהויות כשהיא מתייחסת לזהות האשה הערבייה בתרבות הערבית ובכלל. ברישומיה המפעימים בעדינותם ויופיים, העשויים בדיוק מופתי, בשחור לבן, היא עוסקת בשאלות מרכזיות של העולם האמנותי העכשווי ומציעה אמירה ותיעוד חזותי הנע בין הפנימי, החברתי, המקצועי והתרבותי".

שחאדה היא בעלת תואר שני באמנות מאוניברסיטת חיפה. עבודותיה נמצאות באוספים פרטיים בארץ ובחו"ל. הן הוצגו בתערוכות בגלריות בישראל ובחו"ל, בין היתר בירדן, כוויית, דובאי וברלין. ב-2015 זכתה בפרס האמן הצעיר מטעם משרד התרבות.

בוועדת השיפוט ישבו מנכ"לית מוזיאון תל אביב, סוזן לנדאו, האוצר הראשי של המוזיאון, דורון רבינא, האוצרת עמנואלה קלו, עורך הדין גיל ברנדיס, דורון סבג ודובי שיף, שייסד את הפרס לזכר אביו, אספן האמנות חיים שיף.

הפרס מוענק בכל שנה מאז 2008 לאמן בתחום האמנות הפיגורטיבית-ריאליסטית. ב-24 ביוני תיפתח במוזיאון תל אביב תערוכת היחיד של מתן בן כנען, הזוכה מהשנה שעברה.

לחצו לקבלת עדכונים בנושא:

+ אמנות

הצג עוד

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר | רכשו מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל

© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ

ערב רב

עידו כהן | המלצת השבוע | 07/02/2018

המלצת השבוע: "מלכודת תנועה"

"התערוכה כוללת רישומי פחם על נייר של סמאח שחאדה ושני ציורים ומיצב פיסולי של מיכאל חלאק. התנועה שבכותרת התערוכה מרמזת לשינויים באופני הפעולה של השניים לעומת אלה שנקטו עד היום". עידו כהן מתפעל מהתערוכה הזוגית בגלריה אידריס, תל-אביב, שנסגרת השבוע

שיתוף 79

פוסט

דימוי 1, סמאח שחאדה, 2017, Un-Focused

התערוכה "מלכודת תנועה" כוללת רישומים בפחם על נייר של סמאח שחאדה ושני ציורים ומיצב פיסולי של מיכאל חלאק. ה"תנועה" שבכותרת התערוכה מרמזת לשינויים באופני הפעולה של השניים לעומת אלה שנקטו עד היום.

שחאדה ממשיכה לחקור את גבולות הרישום. רישומי הפחם הנוכחיים שלה מושכים מההיפר-ריאליזם שאיפיין את רישומיה הקודמים, שנעשו בעיפרון, לעבר שפה מופשטת יותר, כאשר במוקד נמצאת עדיין דמות

נשית, לעתים שחאדה עצמה. תנועה זו מהריאליסטי למופשט אינה פוגמת ביכולתה של שחאדה להתריס או להפעיל את הצופה. הקיפאון המצמרר שאיפיין את דמותה השכובה, הקטועה, הכבולה, החולמת או המכוסה בדיוקנאות העצמיים שהציגה עד כה (דימוי 2), שהיו מלאי התרסה כנגד מציאות פטריארכלית ודכאנית, מפשיר כעת ונעשה תזזיתי, אפילו חייתי (דימוי 1). פני הנערה הקופצת נהפכים לפני ציפור המזנקת מקצהו של צוק.

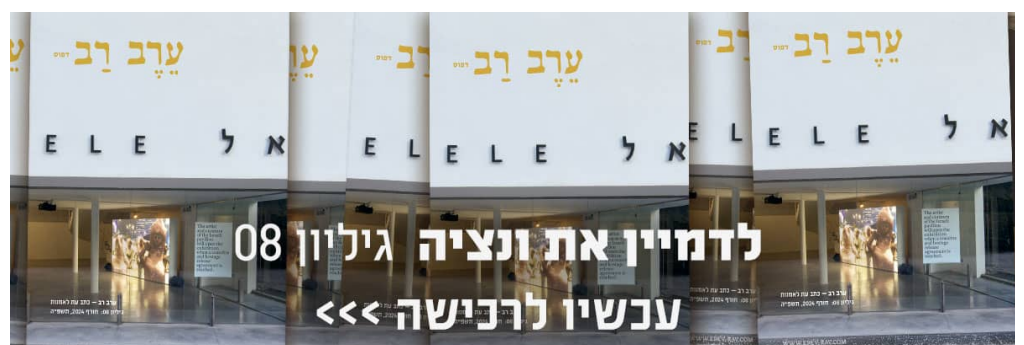
דימוי 2, סמאח שחאדה, 2015, Lying Down II

נראה כי "הצעקה החרישית" של שחאדה מרישומיה הקודמים, הקפואים, פורצת כעת החוצה ומחזירה הד של צעקות מוקדמות יותר, כמו הצעקה של פרנסיס בייקון או אורי ליפשיץ, שני אמנים שגילמו ברבים מציוריהם את הפיצול הסכיופריני אדם-חיה, הקיים בכל אחד ואחת מאיתנו, ושניהולו היומימי נכפה עלינו. רישומיה של שחאדה מספקים לא רק גירוי אינטלקטואלי, אלא גם תחושות גופניות הנובעות מהיכולת להתחקות אחר קצב ומהלך יצירתם. ברישומים המתארים רקדנית בתנועתה (דימוי 3), השימוש בגירי הפחם מעניק לעבודות מימד טמפורלי ודינמי שנוצר ביד רכה וחופשית על-ידי הכפלה וחזרה. ניכר ששחאדה מצטיינת גם בכך, ומסקרן לראות מה יביא השלב הבא.

דימוי 3, סמאח שחאדה, 2017, Un-Focused

במוקד העבודות של חלאק ארגזי קרטון המשמשים בעיקר למעברי דירה, אלה שממוחזרים שוב ושוב ושלעולם לא נרגיש בבית עד שניפטר מהאחרון שבהם. חלאק מזקק את האובייקט המכוער הזה לכדי שני ציורים מרהיבי עין במיטב המסורת ההיפר-ריאליסטית – טכניקה שהוא מצטיין בה (דימוי 4). כמו כן, על רצפת הגלריה ניצבות עבודות הפיסול הראשונות שמציג חלאק: שתי קוביות עץ המתחזות באופן מדויק להפליא לארגזי קרטון חומים, חתומים בנייר דבק צהוב ונושאים את הכיתוב "Personal Stuff", "חומרים אישיים" (דימוי 5). החשק לגלות את תכולת ה"ארגזים" מתעורר מאליו.

דימוי 4, מיכאל חלאק, Prevalence, 2017

העבודה מזכירה את הגלגולים השונים של הקובייה המינימליסטית, במיוחד את גרסתה הוורהולית, קופסת ה"ברילו", שהיתה גם היא העתק אמנותי מדויק של אובייקט יומיומי, מוצר צריכה פופולרי. ואולם, אצל חלאק זוהי אינה מחווה "מכנית" של שעתוק אמנותי נוסח וורהול, אלא מחווה אקספרסיבית, אישית, כפי שמדגישות גם עקבות הנעליים על גבי אחד הציורים. זהו דיוקן עצמי מינימליסטי – קיבוע של הארעי, הפרסונלי, זה שבתנועה כל הזמן, לכדי אובייקט אמנותי על-זמני.

14.06.2018

מוסף כלכליסט

"בשם כל הנשים שאין להן זהות, שמתייחסים אליהן כמו אל חפץ"

סמאח שחאדה היתה אמורה להיות מורה ולחזור לכפר ללמד, כמו כולן. במקום זה היא התחילה לרשום, רק בשחור-לבן, בעיקר נשים ערביות, כדי לתת להן קול, ועברה לחיות לבד בחיפה. כעת היא זכתה בפרס שיף, קיבלה תערוכה במוזיאון תל אביב, וסוף סוף מתחילה לגלות את הצבע

דנה גילרמן 14.06.18 09:38

סמאח שחאדה ממעטת לדבר. הראיון איתה מלא שתיקות. היא זהירה, כל הזמן, מאוד. כאילו עצם הזהות שלה, החצויה והמורכבת, כבר מדברת בעד עצמה, נושאת משמעות גדולה יותר מכל דבר שתגיד. פגשתי אותה בשבוע שעבר בסטודיו שלה בפירמידה, מרכז לאמנות עכשווית בוואדי סאליב, חיפה, כמה ימים אחרי ההודעה על זכייתה בפרס שיף. זהו הפרס המרכזי שמעניק מוזיאון תל אביב; הוא ניתן בכל שנה לאמן פיגורטיבי, וכולל 10,000 דולר ותערוכת יחיד במוזיאון, שמוצגת בשנה שאחרי ההכרזה על הזוכה.

להאזנה לכתבה, הוקלט על ידי [הספריה המרכזית לעיוורים ולבעלי לקויות קריאה](#)

Oops, we couldn't find that track.

Privacy policy

בנימוקיהם לבחירה בשחאדה ציינו השופטים את "רישומיה המפעמיים בעדינותם ויופיים, העשויים בדיוק מופתי" ואת העובדה שהיא מציעה "אמירה פמיניסטית והקשרים של מקום וזהויות, כשהיא מתייחסת לזהות האשה הערבייה". הרישומים הבאמת מפעמיים של נשים ערביות מעטרים את קירות הסטודיו, הנזירי למדי, ומהדהדים גם את החדשות; מתחילת מאי נרצחו ארבע נשים ערביות.

"אני מנסה להעביר מה שעובר על האשה אצלנו בחברה", אומרת לי שחאדה (31), "אם זה עצב, אלימות, קושי, וגם חוזק, כל מיני רגשות וסיטואציות שאני מרגישה שאני חייבת לשקף. אני מדברת בשם כל הנשים שמרגישות שאין להן זהות, שהן נמצאות ולא נמצאות. מתייחסים אליהן כמו אל חפץ. אני יצאתי מהכפר, אבל אני עדיין שומעת, רואה וקוראת על דברים מזעזעים שקורים לנשים ומרגישה שאני חייבת לעשות משהו. עם זאת, אני מנסה גם להיות זהירה. אני לא מנסה לחנך את הנשים, ולא קוראת להן לעשות מה שבא להן".

סמאח שחאדה בסטודיו שלה בחיפה, על רקע דיוקן עצמי טרי. "ראיתי בפייסבוק שאנשים מהכפר שלי שמו את הכתבות על הזכייה בפרס וכתבו 'אנחנו גאים בך'. הפתיעו אותי"
צילום: אלעד גרשגורן

שינוי כזה בכלל אפשרי?

"לא. אם כבר, המצב הולך ונהיה גרוע יותר ככל שהנשים מרגישות קצת יותר חופשיות. בגליל זה קורה פחות, אנחנו קצת פתוחים יותר, אבל במקומות כמו אום אל-פחם זה קשה, הם נשארים ממש בבועה. לא נראה שזה ישתנה כי זה חלק מהחינוך, מגדלים אותנו על זה. אמא שלי והאחיות שלי אומרות שהמצב בחברה שלנו הולך ומידרדר, שהנשים עכשיו קיבלו את החירות שלהן ועושות מה שבא להן. הן כבר לא נשואות, ולוקחים מהן את הילדים. מה שבאמת צריך להיות זה שוויון, שלאשה תהיה זכות על גופה, שהיא תוכל לצאת לעבוד. אבל החברה שלנו לא מבינה את הנושא כמו שצריך, היא חושבת שזה אומר שהאשה תצא עם החצאית לחפלה ותחזור ב-12 בלילה, וזה מאיים עליה".

לעצמך את חוששת?

"בכלל לא. היה לי מזל שנולדתי במשפחה כזאת תומכת. ההורים שלי וגם האחים שלי מבינים מה אני עושה".

שייכת, לא שייכת, משם, ממקום אחר

שחאדה נולדה וגדלה בשעב שבגליל המערבי, בין כרמיאל לעכו, "כפר מוסלמי קטן יחסית, 7,000 אנשים". היא הבת האמצעית במשפחה שבה שבעה ילדים, עוד ארבע אחיות ושני אחים. אמה לא עבדה מחוץ לבית, אביה עבד בבניין. כשהיא מבקרת את המשפחה, פעם בשבועיים, היא כמעט מתגנבת לכפר, "מעדיפה שלא להיתקל באנשים. אני מגיעה, אבא שלי לוקח אותי מהצומת, יורדת ממש מהר מהמכונית ונכנסת לבית".

את שעב עזבה כשהחלה ללמוד הוראת אמנות במכללת אורנים וחיה במעונות; המחשבה היתה שתחזור לכפר, להיות מורה ולהקים משפחה, כמו בנות אחרות (וכמו אחותה הצעירה ממנה, בתורה). אבל לקראת סוף התואר התעורר חלום ישן. "מאז שאני זוכרת את עצמי, בת 5, בגן, הייתי כל הזמן מציירת, והגננת שלי היתה תולה את הציורים שלי. הרבה עודדו אותי, אז האמנות גדלה איתי כל הזמן. הייתי עם ספר רישומים, מציירת בבית, בבית הספר, ונראה לי שהיה לי חלום מאז, להיות אמנית".

"אבל החברה שלנו כאילו נותנת לנו לחשוב רק בכיוון מסוים — שבסוף תהיי מורה. אז כשהתחלתי את הלימודים ויתרתי על החלום, זה נמחק אצלי, והכיוון היה לסיים לימודים וללמד בבתי ספר באזור. זה גם מה שעשיתי תקופה קצרה במהלך הלימודים. אבל בשנה השלישית בתואר נפל לי האסימון, וגם המורים שלי ראו את זה. אמרתי לעצמי: 'וואלה, יש לי את זה, למה שאוותר על זה ואלך סתם ללמד?'".

כך, כשסיימה את הלימודים ב-2012 החלה להציג בתערוכות קבוצתיות, נרשמה ללימודי תואר שני באמנות באוניברסיטת חיפה, עברה לגור בעיר, "ומאז אני רק רודפת אחרי החלום הזה, ולא מעניין אותי כלום".

צילום: סמאח שחאדה

ציורים של שחאדה: מימין - טבע דומם, 2015; הבית שלנו, 2018

איך ההורים קיבלו את זה?

"בהתחלה היה להם קשה. לא נכנסתי ראש בראש איתם, רציתי לשתף אותם ולהראות להם תערוכות וכתבות ומה אני עושה, והם התחילו להבין שאני רק בכיוון הזה הולכת. עכשיו הם ממש תומכים ומשתפים פעולה, ואני כל הזמן מבקשת מאבא שלי עזרה עם ההובלות (של הציורים), אז הם ממש איתי עכשיו בדרך הזאת, תומכים ונפלאים. הכל סבבה".

את מדברת הרבה על החברה הפטריארכלית המסורתית, אבל נשמע שאצלך הדברים היו פשוטים יחסית.
 "בואי נגיד שבחברה שלנו זה קצת לא מקובל שמישהי שסיימה לימודים נשארת מחוץ לבית, והמשפחה שלי קיבלה את זה יפה. הם מבינים שאני צריכה את הספייס שלי, ובאמת כאן אני פורחת. אבל זה תמיד נשאר, זה לא נעלם. אמא שלי בכל תקופה חוזרת ומעלה את הנושא של הנישואים. אמרתי להם שזהו, לא לדבר על זה, אני לא בעניינים האלה. אני לא חושבת על זה בכלל, די".

ואם הם ישמעו שאת יוצאת עם מישהו?

היא צוחקת. "זה לא מקובל בכלל. עדיין אני שייכת לשם, בואי נגיד. אני עצמאית וחופשייה, אבל נראה לי שיש חבל מסוים שכאילו קשור לכפר, לחברה שלנו. זה לא באמת נעלם, את נשארת שייכת למקום שאת נולדת בו. לא אכפת לי מאף אחד, אבל אני תמיד חוזרת לחשוב על המשפחה שלי. אני תמיד שומרת, שלא ידברו".

כלומר גם אם הוצאת את עצמך מהחברה השמרנית את לא באמת מרגישה משוחררת?

"כן, המשפחה שלי ממש מבינה אותי אבל נראה לי שהלחצים של החברה שלנו, עם השכנים, עם המשפחה המורחבת — זה תמיד חוזר, בגלל ההשפעה של הסביבה עליהם".

צילום: סמאח שחאדה

מימין: אשה, 2016; קקטוס, 2016

איך מתייחסים אלייך בני השכבה שלך?

"אני לא מדברת עם אף אחד, האמת. אין קשר. וגם כולם התחתנו, חוץ ממני ומעוד שתיים. אני לא יודעת מה הם חושבים עליי, מה הכפר חושב עליי, אבל ראיתי בפייסבוק שאנשים מהכפר שלי שמו את הכתבות על הזכייה בפרס וכתבו 'אנחנו גאים בך'. ואמרתי 'מה? מה זה?'! הפתיעו אותי. אני לא קשורה בכלל לכפר, אני לא מרגישה שאני

שייכת לשם אפילו. ההורים שלי והמשפחות שלהם בכלל מכפר מע'אר, אז המשפחה גידלה אותנו על ההיסטוריה הזאת, אז אני מעדיפה להגיד כל הזמן שאני משם, לא משעב.

אולי בכל זאת אני עושה משהו, משפיעה

שחאדה מגדירה את עצמה אמנית פלסטינית; אחרי שנים שהוגדרו ערבים-ישראלים, האמנים הפלסטינים בעלי אזרחות ישראלית משתמשים כיום בהגדרת הזהות הלאומית הפלסטינית. אבל בניגוד ללא מעט מהם, שסירבו בזמנו להציג בחללים ציבוריים ומסדיים, כדי לא לשתף פעולה עם הממסד הכובש, שחאדה עושה זאת. "הקונפליקט עדיין קיים", היא אומרת, "אבל אני חושבת שאני לא רוצה לפגוע בעצמי. אני נולדתי כאן ואני גם בתחילת דרכי ורוצה לקדם את עצמי, ולא אכפת לי להציג כאן כי אני כאן, מה לעשות, אני לא נמצאת ברמאללה או בבית לחם. אני כאן ואני כן רוצה להציג ולהתקדם וגם להתפרנס. גם חשוב לי שהעבודות שלי יהיו אצל אספנים חשובים, אם זה ישראלים או זרים".

העבודות שלה כבר נמצאות אצל אספנים בלבנון, ירדן, כווית (סדרה שעסקה בקטיפף הצבר) ודובאי (ציורים של מע'אר). בכל המדינות האלה היא כבר הציגה (כמו גם במרוקו ובגרמניה), לא בכולן ביקרה, "אני מישראל אז יש עליי נקודה אדומה". אחד האספנים המרכזיים שקונה עבודות שלה הוא דובי שיף, מי שיזם ומעניק את הפרס על שם אביו. לא מעט כבר נכתב על העובדה ששיף אוסף אמנים שזוכים בפרס שהוא מממן, ועדיין הוא מי שהעלה את קרנו של הציור הפיגורטיבי, הוביל אותו מהשוליים למרכז הבמה ומרבה לתמוך באמנים צעירים. גם הבחירות שלו, לטעמי, מצוינות בדרך כלל; בין השאר הוא קנה לאוסף שלו שניים מהציורים החשובים יותר של שחאדה, שהוצגו בסוף השנה השנייה בתואר השני שלה: ראש אשה כרות, ועירום נשי עם ראש של פרה.

לא מעט אמניות פלסטיניות בחרו בעשורים האחרונים לעסוק במעמד האשה בחברה המוסלמית. היוצרת המוכרת ביותר בסצנה הבינלאומית שעושה זאת היא שירין נאשאט האיראנית, ששחאדה רואה בה מקור השראה, ובארץ בולטת חנאן אבו חוסיין, בת אום אל-פחם. אבל נאשאט ואבו חוסיין עובדות בעיקר עם וידיאו, מיצבים וצילומים. שחאדה היא כבר נציגה של דור חדש, שחוזר אל הציור, וכולל גם את פאטמה שנאן (זוכת פרס שיף לפני שנתיים) מהכפר הדרוזי ג'וליס ופאטמה אבו רומי מכפר טמרה, אמניות אמיצות ונועזות, משוחררות, שבחרו במדיום גברי במובהק — ציור, ועוד פיגורטיבי — ובאמצעותו הן עוסקות בשאלות של זהות פוליטית ומבקרות את החברה הדכאנית שבה הן חיות, וגם את הכיבוש הישראלי.

שחאדה זהירה גם בהגדרה של דור חדש של נשים, לא רק ביצירה אלא בחברה הערבית בכלל. "אולי, לא יודעת", היא אומרת כשאני שואלת אותה אם היא מרגישה כך. "יש את בנות הדודים שלי, בנות 20 ומשהו, אז כאילו הן כל הזמן אומרות לי 'כשתתחתני את אנחנו נתחתן', כלומר אנחנו הולכות בעקבות סמאח, אנחנו לא רוצות להתחתן, והדודים שלי אומרים: 'מה את עושה לנו? את הורסת לנו את הבנות'. ויש הרבה בנות שלומדות אמנות שאני מכירה והן באמת אומרות לי שאני מודל לחיקוי, שלוקחים אותי כדוגמה, זה נחמד. כל פעם שמישהי פונה אליי ומדברת כך אני מרגישה שאני עושה משהו".

עכשיו אני כבר יכולה ורוצה לראות צבעים

זו השנה הראשונה שהיא ניגשת לפרס שיף, והזכייה הפתיעה אותה לא פחות מכך שבני הכפר מתגאים בה. "לא ציפיתי לזה. אמרתי לעצמי: 'אני יום אחד אגיע למוזיאון תל אביב, אבל אני בטוחה שלא יקבלו אותי השנה, אני אנסה עוד שנה ועוד שנה עד שאקבל את זה'. זאת היתה ממש הפתעה".

הגדרת את מוזיאון תל אביב יעד? "כחלום".

והחלום הבא?

"להיות בחוץ. להציג במומה בניו יורק. אני חושבת ללכת ללמוד לתואר שלישי בלונדון או בגרמניה. מה שמשאיר אותי כאן זה המשפחה שלי, אבל אני מה זה רוצה לצאת מפה. אמנים שעובדים כאן נשארים כאן, ואני לא רוצה להישאר פה".

בינתיים היא מתחילה לעבוד על תערוכת הפרס, שתיפתח ביוני 2019. על הכן בסטודיו ניצב ציור של טבע דומם, צבעוני, בשמן, חריג על רקע ציורי השחור-לבן המוכרים שלה, פרק חדש ביצירתה. "לפני כמה שנים לא יכולתי לסבול צבעים חוץ משחור-לבן, לא יכולתי לראות אותם. לא הרגשתי שאני מחוברת לצבע, כאילו העיפרון והפחם משקפים אותי יותר. עכשיו אני מרגישה שאני רוצה לראות צבעים, ואולי אלה כבר יהיו ציורים חדשים למוזיאון".

אז מה הציור הבא?

"צילמתי את אמא שלי עומדת ומחזיקה ביד שלה תרנגול הפוך, ומסתכלת עליו. זה יהיה הציור הבא. עכשיו אני מרגישה שאני יכולה לעשות את הצבע כמו שצריך".

אמנות

"אני עדיין מחפשת בית ולא מוצאת"

סמאח שחאדה, לצד עבודתה "בין חיים למוות", 2019 צילום: אבישג שאר ישוב

רישומיה של סמאח שחאדה מפעימים בשקט המכונס שבהם, בתיאורי הפליטות הפלסטיניות ובביקורת על מעמד האשה. "זה מתחיל לחנוק אותי", היא אומרת על תערוכתה במוזיאון תל אביב, ומסבירה מדוע החליטה ליצור אמנות פוליטית ומהם השינויים האטיים שהיא מזהה בחברה הערבית

ורד לי [לעקוב](#)

16 בספטמבר 2019

עץ תות מיתי, עתיר מסתורין ונדמה כמכושף, הנטוע בחבית, נמצא בלב היצירה הלירית מלאת הכאב "אם ובת" של האמנית סמאח שחאדה. ככל שהעמקתי להתבונן ברישום המלנכולי, גדול הממדים, הרגשתי שעיני מוצפות בדמעות. "אני שומעת מאנשים שהיצירה הזאת מביאה אותם לבכי", מהנהנת שחאדה בהבנה כשאני משתפת אותה בתחושותי. "זאת גם העבודה שהכי קרובה ללבי. משפחתי מאמינה שנשמתה של סבתי מצויה בעץ".

הרישום "אם ובת" מתייחס לכוח ההישרדות ולעמידות של העם הפלסטיני, שלמרות הריחוק מאדמתו הוא ממשיך לצמוח ולשגשג. הוא מרפרר לציוריו של עאסם אבו שקרה, יליד אום אל פחם, שהרבה

לצייר שיח צבר הבוקע מעציץ כסמל לתלישות, נוודות ועקירה. היצירה מאזכרת שלושה דורות של נשים במשפחה: הקשר בין סבתה לאמה של שחאדה באמצעות העץ, והקשר בין האם לשחאדה עצמה, הנפקדת מהיצירה אבל נוכחת בתפקיד המתבוננת ממרחק, הרושמת ולוכדת את הכמיהה.

"סבתי שתלה את העץ בחבית במקום שבו היה ביתה והוא גדל לממדים אדירים", מספרת שחאדה איך נולדה היצירה. "מאז מותה עולה משפחתי למקום להתייחד עם זכרה, להתפלל ולאכול מפירות העץ. באחת הפעמים כשהצטרפתי ראיתי את אמי, לבושה בשמלה פלסטינית מסורתית, מסיבה את מבטה לעבר העץ, מתפללת ומניחה את ידה על ענפיו כדי לשאוב כוחות. צילמתי את זה בזריזות מתוך הבנה שזאת תמונה שאפתח כרישום בסטודיו שלי".

עבודתה של שחאדה - ללא כותרת, 2015

שחאדה, בת 32, נמנית עם הדור הצעיר של אמניות פלסטיניות אזרחיות ישראל הפועלות כיום בשדה האמנות המקומי. היא זכתה בפרס שיף היוקרתי שמעניק מוזיאון תל אביב לאמנות פיגורטיבית-ריאליסטית לשנת 2018, שכלל מענק בסך עשרת אלפים דולר ותערוכת יחיד המוצגת בימים אלה במוזיאון: "מהלכת קסם". בתערוכה 25 עבודות של שחאדה, ושמונה מתוכן הן חדשות ונוצרו במיוחד לרגל התערוכה. התערוכה, שתינעל בסוף אוקטובר, היא הגשמת חלום עבורה: "זה מרגש כל כך להציג במוזיאון תל אביב", היא אומרת בעיניים בורקות.

שחאדה נולדה בכפר שעב שבגליל, "כפר מוסלמי קטן ובו כ-7,000 איש". משפחתה התגוררה עד 1948 בכפר מיעאר שבגליל המערבי, שנהרס ותושביו גורשו. "בלב האמירה האמנותית שלה נמצאים הזיכרון ופוליטיקת הזהויות המגדרית והלאומית, המוכרים לנו בהתייחס לחברה הישראלית והפלסטינית המסורתית של אשה ערבית בת למיעוט פלסטיני, שחיה אחרי 1948 בישראל", כותבת אוצרת התערוכה, עמנואלה קלו, במאמרה "מהלכת קסם בכבלי השכחה", הפותח את קטלוג התערוכה. "שחאדה מייצרת פרקטיקות של זיכרון

נגד ההשכחה של האירועים הקשורים בנכבה במאמץ ליצור דיאלוג בין האישי לכללי".

ואכן, חטיבה שלמה בעבודותיה של שחאדה מתייחסת לנכבה ולפליטות הפלסטיניות. כך למשל הרישום "נוף" (פחם על נייר) מציג שיחי צבר מושחרים וקודרים. השיחים מסמלים את הנכבה, את גבולות הכפרים הפלסטיניים החרבים, ההיאחזות בקרקע ואת הסבלנות והיכולת לשרוד. הרישום המפעים "הבית שלנו" מציג את הוריה ממרחק, יושבים בלב נוף על כסאות פלסטיק הניצבים על משטח שמסמל את הבית שלהם שנמחה. הם מאובנים מכאב, מוקפים ביער נטוש ולצדם עץ כרות. הרישום לוכד שקט, קיפאון של זמן ותוגה. ברישום "צל העבר" מ-2018 יושב אביה של שחאדה לצד חורבות בטון כשגבו הכפוף קמעה מופנה למתבונן ומבטו ממוקד בנוף הכפר שממנו גורש. על אדמתו מהלכת כעת באדישות משפחה יהודית. בעבודה "פיקניק", גם היא מ-2018, פרוש מרבד בחיק הטבע ועליו סירים וצלחות על רקע חורבות כפר.

"כשאנחנו שומעות שמישהי נרצחה, אנחנו לא שותקות, אנחנו יוצאות להפגין. יש דיונים ברשתות החברתיות ובתקשורת נגד זה. כשאני רואה את זה אני מרגישה תקווה"

עבודה נוספת מראה צרור של פליט מבד הכאפייה מונח על שולחן ומעליו תמונה ממוסגרת של צמח אזוב (זעתר) ממושטר, ששנים ארוכות נאסר על קטיפתו. רישום תאום נמצא ברשותה של משפחה פלסטינית גולה בדובאי, ובו מתוארת אותה סצינה — אלא שאת האזוב המאולף מחליף ציור של נוף בית בטבריה שבו התגוררה המשפחה לפני 1948.

היצירה "אם ובת", 2019 צילום: אלעד שריג

צילום: אבישג שאר ישוב

"גדלתי על הזיכרון של הגירוש ב-1948", אומרת שחאדה. "זה זיכרון שחי מאוד במשפחה שלי. אני חיה את זה חזק מאוד גם כיום".

איך זה מתבטא?

"בכל שנה בנכבה כל המשפחה שלי נוסעת לכפר שממנו גורשה. זה מעין טקס שבמהלכו נפגשים, אוכלים, שרים ומתייחדים עם הזיכרון. כל הזמן מספרים לנו סיפורים על מה שהיה, אך עד היום אני מגלה סיפורים חדשים שלא הכרתי. אמא שלי, נניח, פתאום נזכרת במשהו שקרה ומספרת אותו ממש לראשונה. אנחנו גם מחנכים את הדור הבא לזכור — אפילו האחיינים הקטנים שלי מכירים את שם הכפרים והיישובים מהם גורשה המשפחה בערבית, לא בשמותיהם כעת בעברית. זה מתח שמלווה אותנו מגיל צעיר בין העבר לעתיד, בין הזיכרון לבין הניסיון לא לשכוח".

**"הציפייה המשפחתית והחברתית היתה שאלמד
אמנות, אחזור לכפר, אעבוד כמורה, אתחתן ואביא
ילדים. זה מה שלימדו אותי — שאני לא יכולה להיות
יותר ממורה לאמנות"**

שחאדה צילום: אלעד שריג

ציורי נוף בקרב אמנים יהודים עכשוויים הולכים ומתמעטים, ואמנים רבים בורחים מעיסוק באמנות פוליטית. לעומתם, אמנים פלסטינים מרבים לתאר את הנוף ולנקוט עמדה ביצירותיהם. "אני הייתי חייבת", מסבירה שחאדה את בחירתה לצייר ציורים פוליטיים, ובתום שתיקה ארוכה ומהורהרת היא ממשיכה: "הרגשתי שאני ממש חייבת לעשות עם זה משהו ולא להתעלם. אני חייבת להודות שכשהתחלתי ליצור היה לי קשה להתמודד עם העניין הפוליטי וגם לא ממש רציתי. בעבר חשבתי לעצמי שלא אכנס לזה ושאני לא רוצה להתעסק בפוליטיקה בכלל. עזבתי את זה להרבה שנים, אבל לפני שלוש שנים בערך זה התעורר מחדש. הרגשתי שאני חייבת לחזור לנושא הזה ולעשות אותו

משהו. זה באמת מפחיד לגעת בזה. צריך אומץ אמיתי להתמודד עם הנושא הזה וגם להציג את זה. היה לי פחד עצום מהאופן שבו העבודות האלה יתקבלו ומהשאלה אם התערוכה תמשוך קהל".

איך המשפחה שלך מתייחסת לזה שאת מנכיחה את נופי הכפר ואת הסיפור האישי והפלסטיני הקולקטיבי?

"הם שמחים מאוד", היא מחייכת. "הם רואים בזה תיעוד של הכפר שלהם ושל ההיסטוריה שלהם".

ללא כותרת, 2014 צילום: אלעד שריג

"אמא ותרנגול", 2019 צילום: אלעד שריג

"נמתחת", 2018 צילום: אלעד שריג

החברים הכי טובים

רישומיה הריאליסטיים־פיגורטיביים של שחאדה בגוני שחור־לבן מבוססים על צילומיה. הם מדויקים ומדוקדקים, מפעימים בעושרם ובאינטימיות שהם מייצרים, בשקט המכונס בהם ובקיפאון הזמן הנבנה בהדרגה משכבות של עיפרון ופחם. "לפעמים אני חושבת על רעיון, בונה סיטואציה, מביימת את זה במציאות — ומצלמת. לפעמים אני מצלמת משהו שקורה באופן ספונטני. השלב הבא הוא שאני יושבת ורושמת בסטודיו בעקבות הצילומים", היא מתארת את אופן עבודתה.

שחאדה היא האמצעית במשפחה בת שישה ילדים. אמה עקרת בית ואביה עבד במפעל לייצור שמן ולאחר מכן בשיפוצים, עד שיצא לגמלאות. היא החלה לצייר מקטנות. "אני זוכרת שהמורה בבית הספר היתה תולה את הציורים שלי על הקיר. היא תמיד החמיאה לי, אמרה שאני מוכשרת ונתנה לי להרגיש מיוחדת. גם ההורים שמו לב כבר כשהייתי קטנה לכישרון הציור. לא הייתי חשופה בכלל למוזיאונים או לגלריות, לא הכרתי ציירים ולא אמנות. אני חושבת שהכישרון התפתח מאמי. מילדות אני זוכרת אותה משרטטת, כמו שאני עושה כיום, ואחר כך רוקמת".

שחאדה רושמת בעפרונות על נייר ובשנים האחרונות בפחם על נייר. "ציירתי מגיל קטן בעפרונות ונשארתי נאמנה להם. הם גדלו איתי והיו החברים הכי טובים שלי". את כפר שעב היא עזבה כשהחלה בלימודי תואר ראשון באמנות ולימודי הוראת אמנות במכללת אורנים. היא סיימה בהצטיינות ב-2012 והמשיכה ללימודי תואר שני באמנות באוניברסיטת חיפה. מאז היא מתגוררת בחיפה. הסטודיו שלה ממוקם ב"פירמידה", מרכז לאמנות עכשווית בשכונת ואדי סאליב.

"לא חלמתי ולא האמנתי שאני יכולה להיות אמנית. הציפייה המשפחתית והחברתית היתה שאלמד אמנות, אחזור לכפר, אעבוד כמורה, אתחתן ואביא ילדים", היא מחייכת בתוגה. "זה מה שלימדו אותי בבית ובחברה לחשוב — שאני לא יכולה להיות יותר ממורה לאמנות. אחרי שסיימתי לימודים, הלכתי ללמד במשך שנה בבית ספר יסודי בפרעם. במשך השנה הזאת הייתי במצב קשה. הפסקתי לצייר. הבנתי שאני לא יכולה ללמד ושאני צריכה ליצור".

"בחברה הערבית לנשים אין כמעט קול ומתייחסים אליהן כמו לחפץ. חשוב לי להציף את הנושאים האלה בעבודות שלי כדי ליצור גישה חדשה של חשיבה"

"צל העבר", 2018 צילום: אלעד שריג

נוף, 2019 צילום: אלעד שריג

לא חינכו אותך לחלום ולשאוף להיות אמנית?

"לא. זה חסר אצלנו בחברה. אין חינוך לכך, אין דמויות של נשים אמניות. אבל זה יותר עמוק מזה — כל דור ההורים לא מכוון לשאיפות כאלה עבור ילדיהם. לא היה פתח להורים שלי לחשוב שאני יכולה להצליח בחברה כאמנית. זה לא שההורים שלי לא רצו שאהיה אמנית, הם בכלל לא ידעו שזה אפשרי. סף החלומות במקרה הטוב הוא הוראת אמנות בחוגים ובבית ספר. הם דאגו שאני אתפרנס ואחיה בכבוד".

ביצירה "שתי נשים באחת (דיוקן עצמי עם ספר)", יושבת שחאדה במחווה לציור של האמנית האהובה עליה פרידה קאלו, "דיוקן עצמי עם שיער קצוץ" מ-1940, לבושה כמותה בחליפה גברית וקצוצת שיער. שחאדה מחליפה את המספרים שבציור של קאלו בספר של הסופרת הפמיניסטית המצרית נוואל אל-סעדאווי, המהווה אף היא השראה גדולה עבורה. "אני מדברת בעבודה הזאת על הרצון שלי להיות עצמאית", היא מחייכת. "היצירה הזאת נולדה כשאחותי העירה שבעקבות ההצלחה שלי כאמנית ההורים שלי כבר לא צריכים לדאוג לי, שאני כבר נתפסת כאחד הגברים במשפחה".

מאז שסיימה את לימודיה כוכבה דורך וכיום שחאדה מתפרנסת רק מאמנות. מאז 2012 היא מציגה בהצלחה בארץ ובחו"ל בתערוכות קבוצתיות ובתערוכות יחיד. יצירותיה מצויות באוספים בלבנון, בבית לחם, כווית, דובאי ותל אביב. ב-2018 הציגה בתערוכה "רעבה לבית" בדובאי רישומים בנושא אוכל פלסטיני מסורתי. בראיון לעיתונאית והסופרת רנייה טאברי אידלבי, החיה בדובאי, אמרה שחאדה: "אני זוכרת את הריח של הלחם מתפזר בכל הבית, וכל המשפחה מתאספת סביב השולחן ואוכלת מנקיש וירקות טריים בשמחה. הזיכרון הזה נמצא בדמויני כל פעם כשאני עוברת ליד מאפייה בחיפה".

לא פה ולא שם

האמירה הפמיניסטית הביקורתית על מעמד האשה בחברה הערבית שזורה ברבות מעבודותיה. בתערוכה במוזיאון תל אביב מוצגת הסדרה "כוסות" מ-2014, שבה יצרה 12 כוסות חד־פעמיות מקרטון, המסמלות את הגיל שבו הנערה נכנסת בשערי ההתבגרות. כל כוס מדמה איבר מין נשי באמצעות סיכות צפופות דוקרניות, המתארות את השמירה על הבתולים, ובתחתיתה מצוי ראשה של האמנית ללא גוף, בשלל צורות. "אני מתייחסת לחברה הערבית בביקורת שלי, אבל זה גם אוניברסלי", היא אומרת. "בחברה שלי לנשים אין כמעט קול ומתייחסים אליהן כמו לחפץ. אני מעלה בעבודות שלי נושאים שמתייחסים לנשים במצבי חוזק, חולשה, עצב, מרדנות. כאשה חשוב לי להציף את הנושאים האלה כדי ליצור גישה חדשה של חשיבה.

לשמחתי יש נשים צעירות רבות שמושפעות מהעבודות שלי ופונות אלי ומספרות שאני נותנת להן השראה, כוח ואפשרות של שינוי".

ב-2015 היא הציגה תערוכת יחיד ראשונה, "מבוקשות", בגלריה לאמנות אום אל-פחם באצירת פריד אבו־שקרה, שהגדיר את יצירתה "שירה של גוויני אפור". בתערוכה "מהלכת קסם" מוצגת הסדרה "מבוקשת" ובה מופיעה אחותה ברישום המדמה תמונת מעצר וכרזות של עבריינים מבוקשים. "ציירתי את פניה מכל הכיוונים כשהיא עוטה חיג'אב, בעוד שגופה נעלם ונעדר", היא מסבירה. "זאת אמירה ביקורתית על תפקיד האשה בחברה הערבית. האשה מבוקשת לחתונה לגבר, גם אם זאת לא הבחירה שלה. היא נועדה לשרת את הגבר כל הזמן והיא לא יכולה להגיד לא. היא כמו במאסר, אמורה לציית עד כניעה. לכן היא נעלמת. רובד נוסף הוא שהחברה הישראלית רואה בה חשודה וזרה".

"מבוקשת", 2014 צילום: אלעד שריג

בסדרה "היעלמות", שנוצרה במיוחד לתערוכה בתל אביב, מתוארת רקדנית בשלושה מצבי ריקוד, כשבהדרגה היא נמוגה ונעלמת בסחרור הריקוד. "אני חוזרת שוב ושוב בעבודות לנושא ההיעלמות ולמצבי ההכפלה של הדמות הנשית שלי. זה מבטא את החיפוש שלי אחר זהות ואת הקונפליקט שאני לא מוצאת את עצמי בשום מקום", היא אומרת. "זה הקונפליקט הידוע של פלסטינים תושבי ישראל — את לא פה ולא שם. באחרונה אני מרגישה שזה מתחיל לחנוק אותי. אני לא מרגישה שאני שייכת לשום מקום ואני עדיין מחפשת אחר בית ולא מוצאת".

אחד מהרישומים האהובים על שחאדה בתערוכה הוא "בין חיים למוות", מחווה לאמנית ג'ורג'יה אוקיף. שחאדה יצרה דיוקן עצמי ובו היא לבושה בבד לבן הנראה בו זמנית כתכריך, כשמלת כלה וכגלימה של אלה. שחאדה מאמצת את מוטיב הגולגולת של ראש הפרה, הרווח בציוריה של אוקיף, ומציבה אותה באזור הרחם. "זאת ביקורת על החברה הפטריארכלית שמייעדת נשים למלא את התפקיד שלהן

רק כאמהות, כאשר אם הן לא מממשות את זה — הן לא קיימות.
איפה את נמצאת מול התפקודים והציפיות האלה?
אפשר פשוט להתחנן עם אחרות או להתגורר במנזר, היא מסבירה.

"המשפחה שלי מתה כבר לחתן אותי", היא צוחקת. "אבל אני רחוקה מכל זה. אני מרגישה שזה עדיין לא בשבילי. אני עוד לא מרגישה שאני רוצה להביא ילד לעולם הזה. זה לא נראה מקום מתאים לגדל בו ילדים. תופעה של רווקות, גירושים ופמיניזם הם תהליכים שקורים בחברה הערבית בהדרגה כיום. נשים מתחילות לעשות את מה שנכון להן ומה שהן חולמות, אבל מול ההתקדמות הזאת יש גם רצח נשים ואלימות נגד נשים.

"ובכל זאת, אני רואה שינוי, אמנם איטי מאוד אבל כזה שהולך ומתגבר: נשמעת ביקורת נגד רצח נשים, מתחיל שיח נגד האלימות הזאת ויש כבר התנערות מהתופעה. כשאנחנו שומעות כיום שמישהי נרצחה, אנחנו לא שותקות, אנחנו יוצאות להפגין, ברשתות החברתיות יש דיונים ומדברים נגד זה בתקשורת. כשאני רואה את זה אני מרגישה תקווה לכך שהיחס לתופעה משתנה".

הצג עוד

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר | רכשו מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל

© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ

ART

EXHIBITION

Terra (Un)firm Samah Shihadi Solo at Cromwell Place

5 Oct 2020 - 11 Oct 2020

Regular hours

Tuesday	10:00 - 18:00
Wednesday	10:00 - 18:00
Thursday	10:00 - 18:00
Friday	10:00 - 18:00
Saturday	10:00 - 18:00
Sunday	10:00 - 18:00

Save Event

I've seen this

Add to my calendar

Share

Samah Shihadi at Cromwell Place

[London](#)
[England, United
Kingdom](#)

Address

1, 5 Cromwell Pl
South Kensington
[London](#)
[England](#)
SW7 2JE
[United Kingdom](#)
[Samah Shihadi at Cromwell
Place](#)

**Directions via Google
Maps**

**Directions via
Citymapper**

Palestinian hyperrealist Samah Shihadi's solo, Terra (Un)firma, meditates on the issues experienced by women, globally, in the contemporary moment while connecting them to the mysticism, ideology and enchantment that she witnesses in her immediate surroundings.

About

Haifa-based, Palestinian hyperrealist Samah Shihadi will launch her solo exhibition, Terra Un(firma) online in sync with the launch of the highly anticipated Cromwell Place exhibition concept in South Kensington, London.

The body of work produced for Terra Un(firma) is divided into two segments, The Living and The Land, which take the artist's personal narratives and feminist outlook as a starting point from which to explore issues faced by women, across cultures, in the contemporary moment. The Living is a reflection upon the artist's complex and conflicting internal (psychological) and external (social) worlds. As a dual marginal existing within a liminal space Shihadi navigates the clashes between individuality and responsibility that comprise contemporary womanhood in her society and extend towards women, globally, who face discrimination, marginalisation, identity crisis and other multi-faceted gendered issues.

The selected works for The Land turn towards the physical space and natural environment as a site of connection, displacement and contestation, which the artist conflates with notions of the home, family and collective identity. Each large-scale work selected for the exhibition has been painstakingly produced over several months. Shihadi's work oscillates between classical-figurative realism, which dutifully captures and records that which surrounds her and fantastical surrealism that draws from the artist's preoccupations with mysticism. Shihadi employs a dramatic approach to hyperrealism sketching using chiaroscuro to form a magical reality which blends both fiction and fantasy. Symbolism - religious, ritualistic, political, and cultural - is interwoven into much of Shihadi's work, forming complex layers that the viewer must unpack in order to absorb deeper meanings.

The Living

Shihadi is preoccupied with the female experience, and the struggles spanning honour killing, marginalisation, social silencing, and acceptance, that women continue to confront, internationally. Her figurative works, often turning inwards, include self-portraiture as well as reflections upon the women in her inner circle. Beyond those that she encounters in her daily life, such as her mother and sister, the artist draws from art history and impactful feminist figures from the art world. Women artists such as Shirin Neshat, Frida Khalo and Georgia O'Keeffe are palpable influences who have, like Shihadi, been challenged by their social circumstances and have taken to art to synthesise and articulate their gendered experiences from a sublime space. These influences spill out into works such as *The watcher* (2020) that see a rooster, substituting Khalo's monkey, and twisting a rope around the artist's throat. The rooster serves as a representation of male dominance and the ongoing silencing of the female voice. Other works such as *The Good Shepherd* (2020) see the male depicted as a sheep in reference to the Middle Eastern adage which suggests a man that openly engages with a woman in equal dialogue is weak; pointing to the frustrations and limitations men also face in striving for equality.

While art often turns away from religion, Shihadi, exists in an environment, where faith can never be far from the fore. She has been exposed to and absorbed by the multiple ideologies that surround her from Islam to Judaism and Christianity. Magic and mysticism also run through Shihadi's work, apparent in icons derived from the zodiac and the practice of tarot card reading. The skull is regularly employed by the artist who is fixated upon both death and the divine. The icon recalls not only Georgia O'Keeffe but also the idea of a liminal space lodged between life and death and the sacrifice of women. The floating female form also recurs at regular intervals in Shihadi's practice and alludes to the artist's sense of inbetweenness. Through regular introspection, she questions her sense of self and status in a society that has challenging and complex expectations of her that throw up from multiple angles - cultural, moral, familial, social, and professional.

The Land

The landscape is a backdrop upon which the concerns of social groups play out and fall in and out of focus with shifts of power, in this sense Shihadi's natural surroundings are of deep concern to her. Shihadi's family were farmers before the dislocation from their village and this deep-rooted and powerful connection to the land is unleashed through rich symbolic elements. In a series of smaller 30x30 studies, the cactus or sabre is, for example, employed as a symbol of Palestinian resilience, indeed, Palestinians often refer to the plant as a marker of their 'patience' which they must practice in their daily lives. While in other works her country's ubiquitous olives speak out to confirm the artist's cultural identity. For *Fig* (2020), the artist continues to meditate upon religion and its moral restrictions, adopting the fig leaf as a metaphor from Christianity, which is widely known to convey the covering up of an act or object, perceived to be distasteful, with something innocuous in appearance. In the Christian book of Genesis, for example, Adam and Eve take the leaf to disguise their nudity after eating the forbidden fruit. The artist also zooms out of her social sphere in order to explore natural elements in relation to wider topics such as gender violence, censorship and the social policing of women. In *Under Threat* (2016) the pear, perched under a row of knives in the kitchen, embodies the female form and the proliferation of familial violence that Shihadi witnesses in honour killings that continue to plague societies across the Middle East and beyond.

Statement by Emanuela Calò, Associate Curator, Tel Aviv Museum on the practice of Samah Shihadi:

Samah Shihadi's works combine figurative-realistic art with a feminist pronouncement concerning the identity of the Arab woman both in Arab society and more generally. Her realism can be positioned between classical-figurative realism, with its desire to record and preserve, and a personal fantastic-magical surrealism. She offers a type of documentation that fluctuates between the personal, the social, the cultural and the mystical. Her family biography, a frequent point of departure, also serves as a representation of the tragic and traumatic local history of the Palestinian people. Shihadi's delicate charcoal drawings are meticulously created in black-and-white. A thin veil of mystery surrounds them, making it seem at times that she is spellbound and enchanted by the threads of forgetfulness. The drawings appear serene and silent, often dissolving into the background. The work *Sticks and Stones* (2018) sketches a desire of homecoming to the familiar landscape. Shihadi depicts her little niece playing with stones found in the area suggesting that she appears to reconstruct shades of the past and the family home. In other works family scenes and the landscape of the village Miár where her mother's family used to live until 1948 refer to reflections of Édouard Manet on the Parisian social-sphere and his natural surroundings. It is an example of fusion of a well-known painting from western art with her own subjects, taken from her life and personal narratives. Manet's scenes placed in an everyday context, engage with issues such as women's gaze - looking directly at the viewer, he criticises the bourgeois and common habits of the passing of time and challenges the official and artistic taste of his time. Another example of fusion of an iconic work of western art with her own themes is Shihadi's self-portrait, *The Observer* (2020) showing her sitting in a pose resembling Frida Kahlo's. Magical thinking is expressed in many of her exhibition works, which unfold a fabric of local Palestinian, Israeli and Western traditions and beliefs that are gradually disappearing. Female practices such as plant gathering, healing, purifying and protection from evil-eye, express a connection to these traditions and beliefs, which also

stems from Shihadi's preoccupation with female empowerment and the status of women and women artists in Palestinian and general society. Thus, for example in *Mother and Daughter* (2019) the mulberry tree planted by Shihadi's grandmother inside a barrel symbolises wandering and transience in the local Palestinian context, evoking the traumatic events of 1948 and the expulsion – and in addition it symbolises the intergenerational link between three female generations of the family – grandmother, mother and daughter. Over the years the tree has become a place of gathering, commemoration and recollection for the family, and a protective object from which power and strength are drawn.

Emanuela Calò

Nearby events

There are 12 events nearby

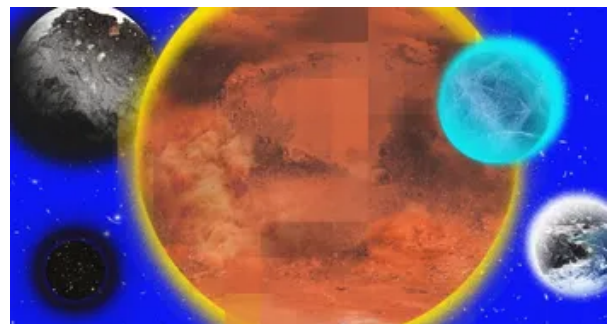
EXHIBITION

Wildlife Photographer of the Year

11 Oct 2024 - 29 Jun 2025

Natural History Museum

London, United Kingdom

EXHIBITION

Space: Could Life Exist Beyond Earth?

16 May 2025 - 22 Feb 2026

Natural History Museum

London, United Kingdom

A feminist figurative artist depicts Palestinian experience

The heart-rending drawings of Galilee-born artist Samah Shihadi are featured in a solo exhibit at the Tel Aviv Museum

Vered Lee

A mysterious, mythological and enchanted-looking mulberry tree, planted in a barrel, is at the heart of artist Samah Shihadi's lyrical and heart-rending work "Mother and Daughter." As I kept gazing at the large, melancholy drawing, I realized that my eyes were welling up with tears.

"I hear from people that this piece brings them to tears," Shihadi nods in understanding, when I share my feelings with her. "This is also the work that is most dear to me. My family believes that my grandmother's soul is in that tree."

This charcoal-on-paper drawing alludes to the enduring nature of the Palestinian people, which continues to grow and flourish despite being removed from its land. It also alludes to the works of the late Palestinian artist Asim Abu-Shakra, from Umm al-Fahm, who frequently painted a sabra sprouting from a planter, as a symbol of detachment, nomadism and uprootedness. Shihadi's work also references three generations of women in her family: The bond between the artist's grandmother and her mother, by means of the tree, and the bond between her mother and Shihadi herself, who is absent from the work but present in the role of observer from a distance, who draws and captures the longing and yearnings.

"My grandmother planted the tree in the barrel in the place where her house was and it grew to a tremendous size," says Shihadi. "Ever since her death, that has been the place my family gathers to remember her, to pray and to eat the fruit of the tree. Once when I went with them, I noticed my mother, who was in traditional Palestinian garb, gazing at the tree, praying and placing her hand on its branches to draw strength from it. I quickly took a picture, knowing that I would transform the photograph into a drawing in my studio."

Shihadi, 32, is part of the young generation of Palestinian-Israeli women artists

Above: Samah Shihadi, next to "Between Life and Death," a homage to Georgia O'Keeffe. Right: Works from the exhibit, "Spellbound."

Avishag Shour-Yashur, Elad Sarig

who are active on the local art scene. In 2018, she won the prestigious Haim Shiff Prize for Figurative-Realist Art, which brought her a \$10,000 grant and a solo exhibition – "Spellbound," currently on at the Tel Aviv Museum of Art. The show includes 25 works by Shihadi, eight of which are new and were created specifically for this exhibition, which runs through October 21. "It is such a tremendous thrill for me to have a show at the Tel Aviv Museum," she says.

Shihadi was born in the village of Sha'ab in the Galilee – "a small Muslim village with about 7,000 people." Before 1948, her family lived in the village of Mi'ar in the Western Galilee, east of Acre; the village was destroyed and its residents were expelled.

"At the heart of her artistic pronouncement are memory and gender and national identity politics in the Israeli society and the traditional Palestinian society, as experienced by a Palestinian woman in Israel," writes exhibition curator Emanuela Calò in an introduction in the show's catalog. "[Shihadi] creates

practices of remembrance to counter the amnesia regarding the Nakba, and dialogue between the personal and the public."

'I was raised on the memory of the expulsion in 1948. This memory is very much alive in my family.'

Many of Shihadi's works relate to the Nakba (or "catastrophe," when over 700,000 Arabs fled or were expelled during the 1947-49 war) and to Palestinian refugee-hood. One example of this is her charcoal drawing "Landscape" (2019), depicting darkened and bleak-looking sabras. The bushes symbolize the Nakba, the boundaries of ruined Palestinian villages, the clinging to the land, as well as fortitude and the capacity to survive.

Her very moving work "Our Home" presents her parents from a distance,

sitting in the heart of a landscape on plastic chairs placed on a flat surface symbolizing their home, which was wiped out. They appear paralyzed with pain, surrounded by an abandoned forest, an uprooted tree lying next to them. The drawing encapsulates a feeling of quiet, of time being frozen, and melancholy.

In the 2018 drawing "Shade of the Past," Shihadi's father is sitting beside some rubble, slightly bent over and with his back to the viewer, his gaze focused on the landscape of the village from which he was expelled. A Jewish family now wanders on his land indifferently. In "Picnic," also from 2018, a carpet is spread out on the ground with pots and plates on it, with the ruins of a village in the background.

Another work shows a refugee's belongings wrapped up in a keffiyeh lying on a table. Above it a framed picture of za'atar (wild hyssop), the harvesting of which was banned for years because it was on the list of protected plants. A very similar drawing by Shihadi, called "A Bundle From Home," was

bought by a Palestinian family living in Dubai. It depicts the same scene, except that instead of za'atar, it shows the house in Tiberias where the family had lived prior to 1948.

"I was raised on the memory of the expulsion in 1948," Shihadi explains. "This memory is very much alive in my family. I still live it very strongly today."

In what way? "Every year on the Nakba [May 15, Israel's Independence Day] my whole family goes to the village from which it was expelled. It's like a ritual where we meet, eat together, sing and remember. All this time they've been telling us stories about how it was before, but even now I keep discovering new stories I never knew about. For example, my mother will suddenly recall something that happened and tell us about it for the first time. We are

also raising the next generation to remember: Even my little nephews know the Arabic names of the villages and places from which the family was expelled – not their current Hebrew names. There is a tension that's been with us from a young age, between the past and the future, between memory and the attempt to remember and not forget."

Landscape painting is becoming less common among contemporary Jewish artists, and many Jewish artists stay away from political art. By contrast, Palestinian artists often depict landscapes – and take a political stance.

"I had to do it," says Shihadi, after quietly pondering the question of why she creates political works. "I felt that I just had to do something with this and not ignore it. I must admit that when I started creating art it was hard for me to deal

"Mother and Daughter," A piece that "brings many to tears."

Avishag Shour-Yashur

with the political aspect and I didn't really want to. I used to think that I wouldn't get into it, that I wouldn't want to deal with political subjects at all. I left that part aside for many years, but about three years ago, I had a reawakening. I felt that I had to return to this subject and do something with it. It really scared me to touch it. It takes real courage to grapple with this subject and to present it. I was very afraid of how these works would be received and if the exhibition would draw an audience."

How does your family feel about you making the village landscapes and your personal and the collective Palestinian story such a presence in your work?

"They are very happy. They see it as documentation of their village and their history."

Pencils as 'best friends'

"Shihadi is a very gifted artist. Her drawing is so extraordinary that it becomes like a painting with endless shades between light and shadow," Haaretz art critic Uzi Tzur wrote about the exhibition in Tel Aviv, last month: "...from dazzling

'In my work I return again and again to the subject of disappearance and to duplicated images of my feminine form. It's an expression of my search for identity, and the conflict I feel when I don't really find myself anywhere.'

light to the sharpness of the shadow that derives from it, along with a certain amount of European richness and softness. This is drawing that is blazing with vitality, with inner ruminations. The political aspects are implied and do not impose them-

selves on the viewer. For a viewer unaware of the hidden political heft, the work seems like a naturalist landscape on the classic subject of man in the landscape."

The artist usually uses pencil on paper and only in the last few years has begun to use charcoal. "I started drawing with pencils when I was very young, and I've stayed faithful to them. They were always with me growing up and became my best friends."

Her figurative-realist, black-and-white drawings are based on her own photographs - incredibly precise, with a tremendous richness and intimacy, with layer upon layer of pencil and charcoal gradually forging an image that is frozen in time.

Shihadi: "Sometimes I think of an idea, construct a situation, stage it and photograph it. Other times I photograph something that happens spontaneously. The next stage is that I sit and draw in the studio, based on the photos."

Shihadi is one of six children. Her mother is a housewife; her father worked in a factory and later, doing renovations. Of her early years, she says, "I remember my teacher would hang my drawings on the wall. She always complimented me. She told me I was talented and made me feel special. My parents also noticed when I was young that I had a talent for drawing. I wasn't exposed at all to museums or galleries. I didn't know about painters or art. I think my talent comes from my mother. From the time I was small, I remember her drawing, similar to what I am doing today, and also embroidering."

The artist left her home in Sha'ab when she enrolled in Oranim - School of Education of the Kibbutz Movement, outside Haifa, to study art and art education. She earned her bachelor's degree with distinction in 2012 and went on to do a master's degree in art at the University of Haifa. She has lived in that northern city ever since: Her studio is located in the Pyramid - a center for contemporary art in the Wadi Salib neighborhood.

"I never dreamt or be-

lieved that I could be an artist," Shihadi says suddenly. "The expectation of my family and society was that I would study art, return to the village, work as a teacher, get married and have kids. That's what I was taught to think at home and in the society in which I grew up - that I couldn't be more than an art teacher. When I finished my studies, I spent a year teaching at an elementary school in Shfar'am [an Arab village in the Galilee]. I was in a bad way that whole year. I stopped drawing. Eventually I realized that I couldn't teach and that I had to work as an artist."

You were never encouraged to become an artist?

"No, that kind of aspiration is foreign to our society. There is no education of that kind; there are no figures of women artists to look up to. But it's deeper than that: The whole parents' generation isn't aiming for their children to have such dreams and aspirations. There was no basis for my parents to think that I could succeed as an artist. Not that they didn't want me to be one. They just didn't know it was even possible. The most one could dream about was teaching art to schoolchildren. They were only concerned that I'd be able to make a decent living."

In the 2017 work "Two Women in One (Self-Portrait with a Book)," Shihadi has created an homage to one of her favorite artists, Frida Kahlo: She is dressed like Kahlo, in a men's suit, sporting closely cropped hair. Instead of the book in Kahlo's painting, Shihadi depicts a book by Egyptian feminist author Nawal El Saadawi, someone who is also a major inspiration for her.

"In this work, I'm talking about my desire to be independent," says Shihadi, with a smile. "This work came about when my sister remarked that because of my success as an artist, my parents don't need to worry about me anymore - that now I'm seen as one of the men in the family."

Indeed, Shihadi's star is ascendant, and she now makes a living exclusively from her art. Since 2012, she has had successful exhi-

bitions in Israel and abroad, both group and solo shows. Her works can be found in collections in Lebanon, Bethlehem, Kuwait, Dubai and Tel Aviv. In 2018, she had an exhibition in Dubai entitled "Hungry for Home," comprised of 18 drawings on the subject of traditional Palestinian food.

In an interview with Palestinian journalist and culture researcher Rania Tabari Idliby, who lives in Dubai, Shihadi said: "I remember the smell of the bread rising all over the house and the whole family gathering at the table, eating *manakish* [a traditional baked delicacy] and fresh vegetables as our laughter rose to fill the space with joy. This memory wanders in my imagination every time I walk by bakeries in Haifa."

'Neither here nor there'

A critical feminist message about the status of women in Arab society is reflected in many of her works. The Tel Aviv Museum show includes her 2014 series "Paper Cups," in which she created 12 cups, symbolizing the age when a Muslim girl enters maturity. The cups, simulating women's genitals, are pierced by numerous pins, alluding to the imperative for the adolescent girl to protect her virginity; on the bottom of the cups are various depictions of the artist's own face.

Shihadi: "I refer to Arab society in my work but it is also universal. 'In my society, women hardly have a voice and are treated like objects. In my works, I bring up subjects that relate to women in situations of strength, of weakness, of sadness, of rebellion. As a woman, it's important for me to raise these subjects in order to spur a new way of thinking. It pleases me that many young women are influenced by my work. They tell me that I give them inspiration and strength and help them see a possibility for change."

In 2015, she had her first solo show, "Wanted," at the Umm al-Fahm Art Gallery, curated by Farid Abu Shakra, who called her work "poetry in shades of gray." The series shown there is also included in "Spellbound," and in one work, her sister appears in a drawing that resembles a mug shot or "wanted" poster.

"I drew her face from every direction while she was wearing a hijab, and her body is missing," Shihadi says. "This is a critical statement about a woman's role in Arab society. The woman is 'wanted' for marriage to a man, even if that's not her choice. She is destined to serve the man all the time and she cannot say no. It's as if she is in prison; she is supposed to obey to the point of surrendering. Therefore, she disappears. Another dimension of this is that Israeli society views her as suspect and foreign."

SAMAH

Continued from page 8

In a work called "Tug For War" (2016), she is grasping and pulling on a rope: "This is the tension that is constantly there, whereby I am chained to society's rules. There's the desire to be free of the fetters and to pull myself forward, but also a desire to remain connected to society and to preserve the tradition I was raised in."

In a series entitled "Disappearance," especially created for the Tel Aviv show, a dancer is depicted in three poses, gradually fading away and then vanishing: "In my work I return again and again to the subject of disappearance and to duplicated images of my feminine form. It's an expression of my search for identity, and the conflict I feel when I don't really find myself anywhere," she says. "It's the well-known conflict for Palestinian residents of Israel: You're neither here nor there. Lately I've been feeling like it's suffocating me. I don't feel like I belong to any place and I'm still searching for home and not finding it."

One of Shihadi's favorite works in the exhibition is "Between Life and Death" (2019), an homage to Georgia O'Keefe. Shihadi drew a self-portrait in which she is dressed in a white cloth that simultaneously evokes a shroud, a wedding dress and the robe of a goddess. She has adopted the motif

of a cow's skull that is common in O'Keefe's oeuvre, holding it in the area of the womb.

"This is a criticism of patriarchal society in which a woman's destiny is only to be a mother, and if a woman does not fulfill this destiny, she doesn't count for anything. Her husband can marry another woman or divorce her," she explains.

Where do you find yourself in terms of these roles and societal expectations?

"My family is dying to marry me off," she laughs. "But I'm far from all that. I feel like I'm not ready for that yet. I don't yet feel that I want to bring a child into this world. It doesn't seem like the kind of place to raise children. Women who remain single, divorce and feminism - all these are things that are gradually happening today in Arab society. Women are starting to do what is right for them and to pursue their dreams, but while there is this progress, there is also the murder of women and violence against women."

"Still, I do see change happening: It is very slow but it is growing. You hear criticism about the murder of women, people are starting to speak out against this violence and there is disapproval of it. Now when we hear that a woman has been murdered, we don't keep quiet. We go out to protest, there is discussion about it on social media and people speak out against it in the media. When I see that, I feel hope that attitudes about this are changing."

Artist Samah Shihadi.

Avithag Shaar-Yashuv

ביקורת אמנות

אמניות פלסטיניות מנכיחות את הגוף שלהן כאקט אמנותי-פוליטי

העיסוק האמנותי בזהות פוליטית באמצעות הגוף חוזר למרכז הבמה בתערוכות של פאטמה שנאן וסמאח שחאדה. בציור ורישום וירטואליים הן רומזות כי נשים יכולות להיות כלואות גם במרחב חופשי כביכול

גליה יהב

19 בפברואר 2015

התערוכות של פאטמה שנאן ושל סמאח שחאדה מפגינות יכולת וירטואלית בציור וברישום, בהתאמה. שנאן, בהשפעה סגנונית ניכרת של הצייר אלי שמיר ושל ציורי השטיחים של אסד עזי, מציירת בשמן על בד מיזנסצינות שנראות בהן אינטראקציות שונות בין נשים לשטיחים שהונחו בחוץ, בין בתי כפר ובשדה; אלה מפורטות בריאליזם מדהים. שחאדה רושמת בעיפרון על נייר בהיפר־ריאליזם שנע בין סקיצות קטנות לבין רישומים גדולים נוסח האמן האמריקאי רוברט לונגו. עניינה הוא דיוקנאות, חזיתיים ובצדודית, בעיקר של נשים צעירות לבדן, צפות על משטחי נייר חלקים כמן מדוזות פלאיות במצולות בוהקות, שיערן הכהה מודגש באופן חוזר, רמת הטיפול בו פרטנית להפליא, צוברת משקל ארוטי.

במבט ראשון שתיהן נענות לציווי הציור הריאליסטי הקלאסי, השמרני אפילו; אבל נוכח אצלן יסוד מאגני, מיסטיקה אופפת את תיאוריהן הציוריים. גם כשהם מלאי שלווה כביכול, שקטים ויציבים, בוקע מתוכם ממד דק של סירוב; סירוב להיגיון, לסדר, לתפקיד הדת באמנות, לתפקיד האשה, הסטה קטנה ביחס לתולדות האמנות.

"כאשר הוא נפרש בחוץ על האדמה, הוא מבטל את הטבע, מתערב בו ומשבש את הנוף", כותבת האוצרת כרמית בלומנזון על השטיח אצל שנאן, שזו לה תערוכת היחיד השניה. "מרחבים ביתיים מפעפעים אל מרחבי השדה, כובשים להם פיסת אדמה, משתלטים". בלומנזון

נדרשת להיסטוריה הארוכה של השימוש באורנמנטיקה באמנות, מימי הביניים ועד לשטיחים האוריינטליים המופיעים אצל דלקרואה, גוגן, מאטיס ורבים אחרים. גם אצל חלקם הוא אמצעי להחדרת יסוד גיאומטרי מופשט, דקורטיבי, שטוח, מתמטי אפילו, בלבו של ציור נטורליסטי. לדידה "השטיחים מגלמים מפגש רב־תרבותי, המבטא קשר בין המסורתי לחדש, בין מזרח למערב, בין איסלאם, דרוזיות ויהדות, בין אמנות לאומנות, בין מסורת לאוונגרד". הם אביזר תפילה אך גם מייצגים מתן כבוד; חמימים ושייכים למסורת של אומנות נשית אך גם בעלי יסוד מאיים, מין חיית טרף האורבת לאנשים בדממה.

אכן, המראה של השטיחים מוזר. הם הרי אלמנט ביתי מובהק - ועוד כזה העובר לעתים בין הדורות ונהפך לסמן של משפחתיות עתיקה, של שושלת - ואילו אצל שנאן הם תמיד בחוץ, בפרהסיה. לעתים באופן שניתן להסבירו, תלויים על אדן חלון או מונחים על גג, אבל בחלק מהציורים הם נישאים ונגררים בשדה בטקסיות חסרת פשר.

בציור "רחאן" מ-2012 נראית נערה בגבה אלינו, לבושה ג'ינס וחולצת טריקו לבנה, עומדת דום באמצע שדה מצהיב, שטיח פרוש על האדמה לרגליה. ב"רחאן ועדן" מאותה השנה נראות שתי נערות, כמעט זהות זו לזו, מגלגלות את השטיח הפרוש בשדה השלף. מה פשר הטקס הזה? אולי איזו דת אלטרנטיבית, משונה, הכוללת גם שטיח היכול להיפרש בכל מקום וגם עמידה מורכנת ראש בצפירה בלתי נשמעת, אולי שיטת טאי־צ'י חדשנית.

פאטמה שנאן, "רחאן", 2012 צילום: צילום : ליאת אלבלי

גם מראה הנוף הארצישראלי הכה מוכר, האור הצלול מדי המזוהה עם תולדות האמנות המקומית עד כדי תו תקן לאותנטיות, מצויר הפעם, כשהוא נראה במבט מתוך הכפר ג'וליס החוצה, אל שדות בעמק שכמו ממסגרים אותו. *שטיח אדום החוסם את נוף מרפסות הבתים, פרוש במרכז הציור על מתקן לא נראה, מתקבל כרגיסטר נפרד, קדמי, חסם־ראייה המפר שגרת צהריים כפרית. הוא כמעט דגל או לוגו על גבי מרחבי הציור, במרכזו עין המתפתחת לאורנמנטיקה צמחית, בשני צדדיו פסים ממסגרים ("שטיח תלוי", 2011). בציור

"מיה, לארא ותמיר" מ-2014 השטיח בחיק הטבע נראה כאביזר פיקניקים מופרז, תחליף מחצלת מפואר. "מנאר 2", גם כן מהשנה שעברה, הוא תקריב על ילדה הרוכנת על ארבע על גבי שטיח, משרטטת עליו בגיר סימני משחק קלאס. היא נראית מבעד לסורגי ברזל, פיתוחי הברזל שלהם אנלוגיים לפיתוחי דוגמת המרבד.

סימון הקלאס חוזר גם ב"שטיח ירוק" מ-2013 וב"שטיח וחלון" מ-2010: באחד המספרים רשומים על הכביש כשהם הפוכים, ילדה אמורה לקפוץ לפיהם כך שתתקרב אלינו, מאחוריה תלוי שטיח כמו שמוט ומחכה לחבטה; בשני נראה נוף אורבני מבעד לחלון קטן, הקיר המתרום מעל השטיח דומה לשמים מעל ים, ביניהם קו האופק חוצה את הקומפוזיציה באמצע, מערבב פנים וחץ. ויש גם שטיחים וכיסאות פלסטיק לבנים, אלה ואלה מצוירים כשהם ערוכים לשימוש ומונחים על גדר אבן במרפסת לצורך אוורור (אוורור הדחקות שטואטאו מתחת לשטיח? אולי).

בציורים אחרים נראה ריבוי שטיחים במבט מלמעלה – ב"כביש 1" מ-2014 עשרות שטיחים מרצפים כביש בין בניינים ואילו ב"בית 3" הם מרצפים כשטיח־טלאים ענקי גג של בית, חבורת בנים עומדת במרכז הגג בעוד שחבורת בנות יושבת וצופה בהם. בשני הציורים השטיחים מזכירים מראה אוירי של שדות, פאזל של ריבועים בעלי גוונים וטקסטורות שונות. "סצנריו נרטיבי לכאורה, כמעט מיצג", מכנה זאת גדעון עפרת במאמרו בקטלוג, "חיי ומותו של שטיח. סיפור יציאתו של שטיח מן הבית לעולם כמהלך שסופו אובדן".

סמאח שחאדה, מתוך הסדרה "אנונימית", 2012 צילום: צילום : יגאל פרדו

חשודות או נחשקות

את תערוכת היחיד הראשונה של סמאח שחאדה, "מבוקשות - הפרקטיקה של הגוף", מנתח האוצר פריד אבו־שקרה דרך הפריזמה של מעמד האשה בחברה הפלסטינית. הוא מצטט את הפילוסוף מוריס מרלו פונטי באמירה "עלינו לכפות את נקודת המבט הגופנית על העולם" ומבאר את יצירותיה לאור מאמרים עכשוויים על יוצרות

פלסטיניות הפועלות בתפוצות, בתנאי העולם המערבי המאפשר להן היחלצות מתפישת העולם הפטריארכלית המקומית. "אמניות מעטות, כגון אמאל עבד אל־נור ומונא חאתום, יכלו להציג את עצמן כדמות מרכזית בעבודתן, מכיוון שזכו לחיות בחברות מערביות, הפתוחות לקבל פרקטיקה כזו", הוא כותב, "פרקטיקה שנראית לנו ישירה ואמיצה. שתיהן חיו ופעלו בחממות מערביות שהעניקו להן חופש ביטוי, אשר נעדר מיצירותיה של סמאח שחאדה ומאלה של יוצרות פלסטיניות בארץ. אלו עוסקות בנושאים חברתיים בעדינות וב'נימוס', עד שהעדינות והנימוס מקהים את הנושאים העומדים לדיון". לדידו, בשל נסיבות אלה שחאדה מרסנת את העיפרון ברישומיה "בתנועות עדינות ורגישות של יד מיומנת, שכמו מלטפת את הגוף באור וצל". האם הליטוף הזה הוא נציג הריסון, או דוקא חותר תחתיו?

נוסח הרישום, כמו הלחץ הנפשי העולה מהדמויות המצוירות (המגיעות עד עוצמה קריקטורלית ברישומי ה"גבר"), לא במקרה מזכירים את אלה של לונגו. ההבדל העיקרי ביניהם, מלבד בנושאי הציור, הוא בעומק השחור. בעוד שלונגו משתמש במנעד שבין קווקוו רפה עד כמעט בלתי קיים לבין משטחי שחור מלא, אפל, מתכתי ומחזיר אור, הרי שחאדה מסתפקת במנעד מצומצם יותר. זה משאיר את רישומיה באפרפרות לא קיצונית, "שירה של גוני אפור", לדברי האוצר.

הוא מפרש את מלת הקוד "מבוקשת" כמייצגת "את מסלול חייה הקשה של האשה, המחויבת לציות לבן זוגה" ומתאר אותה כ"נמלטת ממעצר הבית, מעצר בחדר השינה ובמיטה", אשה המחויבת לזקני השבט, בלי כסף משל עצמה, שאסור לה לערער על החלטות הגברים, נמלטת מנידוי ומרדיפה, "כמו איילות שנמלטות מהזאבים הרודפים אחריהן בעודם מסוחררים מעוצמת התשוקה".

סמאח שחאדה, מתוך הסדרה "אנונימית", 2012 צילום: צילום : ינאל פרדו

הרישומים, רובם מתווים של דיוקנאות נשים, בהחלט מעלים את אפשרות הפענוח הזה, אבל בה בעת ניתן גם לראות בהם רישומי תשוקה ושעשועים ארוטיים (אמנם מוצנעים יחסית). כאלה הם,

למשל, רישומי הקשירה. בשניים מהם נראית אשה צעירה מגבה, ידיה כאילו כפותות מאחורי גופה, כמעט כמו באזיקים. אלא שהיא מחזיקה את שני קצות החבל, מלפפת ומותחת אותו כרצונה, נראית כצועדת לקראת מישהו או משהו הניצב לפניה ונסתר מעינינו, לאו דווקא מיוסרת אלא זוממת ("קשר", 2014). ברישום נוסף אשה מחזיקה מאחורי גבה תרנגול קשור, מטילה אותו על שכמה וסוחבת אותו כשלל ציד (ללא כותרת, 2014). הקשירות האלה מעלות על הדעת את תצלומי מייפלטרופ ונובווישי אראקי, על משחקי הסאדו־מאזו המוצגים בהם, ובייחוד מזכירות את "Guarded Condition" של לורנה סימפסון מ-1989, יצירה שעניינה העוצמה הארוטית־פוליטית של תנוחות מסוימות ביחס לזהות האתנית.

הסדרה "אנונימית" מחברת בין הצעיף המסורתי לבין אופנה ופתיינות. יפהפייה צעירה משורטטת שוב ושוב כמדגמנת טקסטיל בתאורה דרסטית, עוטה עליה את הבד כשאגרופיה קפוצים. באחד הרישומים הצעיף קושר את פיה, כמו חוסם את הצעקה שלה, אולי כמעט כאשה רעולת פנים; אבל עיניה עצומות במין התמסרות ארוטית אדוקה, ידיה משוחררות.

שחאדה מציגה מתווי הכנה כביכול, דיוקנאות המשורטטים כשמתחת לצווארים אין המשך כך שהראשים צפים במרחב ריק - נוסח ידוע של סקיצות ורישומי־לימוד אנטומיים. כל אלה הם הכנה לרישום "שוכבת". היא, לעומתם, מלאת פרטים, כל אבריה רשומים עד הסוף, מטופלים לעילא, באופן וירטואוזי. רק האובייקט שעליו היא שוכבת חסר, כך שהציפה שלה, לעומתם, היא מלאות ריקה מסדר אחר.

פאטמה שנאן, "בית 3", 2014 צילום: צילום : ליאת אלבלי

הנערה הזאת, בג'ינס קצרים וגופייה, מבטה מופנה למעלה, שוכבת חצי רפויה וחצי מתוחה, מעין מהופנטת מרחפת. היא מעלה על הדעת עולם של חולמות בהקיץ; אולי היא ישנה, אולי היא בעיצומה של חוויית ריחוף חוץ־גופית, אולי נערתו של קוסם, נערת קרקס לוליינית או פציינטית על שולחן ניתוחים לא קיים. היא צפה בחלל הנייר הלבן, בלי כוח כבידה, רק ראשה שמוט מחוץ למשטח הבלתי

נראה, שיערה הארוך נופל כלפי מטה, הופך אותה לישועית, מין מיועדת לשחיטה נצחית. הריחוף הזה מזכיר את תצלומי "Escape Artist in Levis" של סם טיילר-ווד; אצלה האשה מרחפת בחלל בעזרת בלונים הנושאים את גופה, כביכול. אצל שחאדה הנערה עולה באוויר כחיזיון, כפנטזיה, כהזיה מענה ומענגת.

אבו־שקרה מייחס לנשים של שחאדה תפקיד פוליטי, כמובילות של מודרניות, תהליכי חילון ורפורמות. הן מבוקשות גם כחשודות וגם כמי שדרושות להובלת העם בהקשר מהפכני. האם הן גם מבוקשות במובן של נחשקות? האם הנשים שלה הן רק נציגות של "ביקורת חברתית ותרבותית נוקבת" כלשון אבו־שקרה, רק נציגות מאבק פנימי להבעת הזהות והאישיות של האמנית באמצעות דיוקנאות שלהן ושלה, או שהן גם מושאי תשוקה של הציירת? והאם קיים בכלל הבדל, או שבכלל נחוץ לקיימו? הגבול בין סולידריות נשית לבין ארוטיקה כזו מפולרטט לגמרי אצל שחאדה, וגם בכך יופיה של התערוכה.

מאז שנות ה-90 לא היתה עדנה של ממש לאמנות העוסקת בזהות, ועוד פוליטית, באמצעות הגוף, תנוחותיו ומחוותיו. טוב לראות שההתעניינות בעולמה של אשה צעירה, אחת הפיגורות המרתקות והאניגמטיות שיש, מתקמבקת דווקא אצל אמניות ערביות עכשוויות. למרות הטון הדרמטי, לעתים בוסרי כצפוי אצל אמניות בתחילת דרכן, בשתי התערוכות מעומתים יסודות של אילוף וביות ושל פראות, אי־ציות לכללים ופנטזיות תעופה. אצל שתיהן, דווקא מתוך עודף ההצבעות על מקום, על חיפוש זהות, על צורך עז בשייכות, נוצר איזה אי־מקום מרחף, כמעט ממריא.

פאטמה שנאן, "שטיח וחלון", 2010 צילום: צילום : ליאת אלבלי

שחאדה ושנאן רומזות לנו, כל אחת בדרכה, כי האשה הצעירה יכולה להיות כלואה גם במרחב החופשי כביכול, גם בחוץ. כוחות השיטור הפועלים עליה אינם מוחשיים, החוק לא נראה, או שכבר הופנם ונהפך ליסוד נפשי כובל ומשתק. כך, גם יכולת הציור המימטי האדירה של שתיהן היא בעלת ערך דיאלקטי, של מלאכה עמלנית, חרוצה,

מצייתת לציווי האמנות במלואם. דווקא מתוך האילוף המושלם הזה
נוסד פוטנציאל של חירות.

פאטמה שנאן דרע: "רצף מרחבי אחד", אוצרת: כרמית בלומנזון.
סאמח שחאדה: "מבוקשת", אוצר: פריד אבו־שקרה. הגלריה לאמנות
אום אל פחם, שעות הפתיחה: ימים ראשון עד חמישי, 9:00-16:00,
שבת 9:00-16:00. עד 19.4

הצג עוד

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר | רכשו
מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר
האיכותי בישראל

© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ

[עוצם עין אחת](#)

עוצם עין אחת | פיקניק על סף הזיכרון

רשמים מתערוכתה של סמאח שחאדה, "מהלכת קסם", במוזיאון תל אביב לאמנות ומהתערוכה הקבוצתית "ידיים קטנות" בגלריה זומר

[עוזי צור](#) [לעקוב](#)

19 באוגוסט 2019

סמאח שחאדה, "מהלכת קסם", אוצרת: עמנואלה קלו, מוזיאון תל אביב לאמנות

השכונה שאני גר בה היתה לפני 1948 השדות של בית הספר החקלאי לנערי הכפרים הפלסטינים שמסביב (שהיו למעברות ויישובי עולים קשי יום). פעם מצאנו באר נטושה בשדות הקרובים לכביש המנדטורי המוסתר בשדרת האקליפטוסים הכבירים, ובחורפים הראשונים עוד היו מגיעים לשפת הוואדי שבטי הבדווים על מקניהם בנדידתם צפונה, כחלק ממחזוריות חיים שהלכה ונכחדה. מאז השתנה הנוף ללא הכר. כמי שנמצא בצדו האחד של המתרס זה הזיכרון שצף בי מול אחד מרישומיה המפעימים של סמאח שחאדה הנמצאת בצדו השני, בו כל אותם כפרים שהוסתרו מהעין. שחאדה היא ילידת הכפר שעב בגליל התחתון אך משפחתה היא מהכפר מיעאר, ממנו גורשה לשעב לאחר שנהרס ב-1948.

"הבית שלנו" (2019) הוא רישום פנורמי כלונג־שוט קולנועי, הפריים ממסגר את מראה הנוף מרחוק ומעט ממעל והמצלמה צוללת פנימה לתקריב על מושא הסצינה. את המהלך פנימה ביצירתה של שחאדה עושה הצופה בעצמו, הולך וסוגר על הזוג היושב בטבורו. זעירים וכהים הם יושבים על כיסאות פלסטיק לבנים באור צהריים המכה מלמעלה. אשה וגבר בסתיו חייהם (אמה ואביה של שחאדה) מוקפים בנוף הבוסתן המתורבת שהפראות שבה אליו. שחאדה ממקמת אותם בקצה הרחוק של מרובע אור הפרוש כשטיח נוקשה במראה הבוסתן העזוב. זהו בסיס הבית שהיה שלהם במיעאר, מה שנשאר ממנו לאחר

שנמחה. הם עדיין שבים אליו, 71 שנים אחרי, בטקסיות של פיקניק מסורתי. הם יושבים במין רפיון דרוך זו מול זה, ראשיהם מופנים מעט מאתנו אל הנוף בסערת רגשות פנימית, ותוגת הזיכרון וקבלת הגורל מעכירות את שלוותם.

בסיס הבית הזה מעלה בזיכרון את פסל החוצות של מיכה אולמן "יסוד" (1989) בשדרות רוטשילד בתל אביב, ואת אנדרטת "הספרייה הריקה" שלו בברלין. מעניינות הטקסטורות השונות ששחאדה מפיקה מהפחם, במרקם של מחיקות מיקרוסקופיות, כדי ליצור ברוש וזית ועד לפלומת העשב הצומחת בסדק שלאורך בסיס הבטון של הבית שהיה. זהו רישום אינטימי כל כך שאני חש כמפריע, כי החוץ הזה היה פעם פנים שעדיין נצור בזיכרון המשתתפים בטקס הפרטי והאוניברסלי כאחד.

סמאח שחאדה, הבית שלנו, 2019 צילום: עוזי צור

שחאדה היא רשמת בחסד עליון, הרישום שלה פלסטי כל כך שהוא מומר לציור באין סוף גוונים שבין האור לצל. מן האור המסנוור אל חדות הצל הנפרט ממנו, ועם זאת יש בו גם מידת מה של עושר ורכות אירופיים. רישום יוקד מחיות, מרחש פנימי. המטען הפוליטי מוטמע ומרומוז ואינו כופה עצמו על המתבונן. למבקר, שאינו מודע לכובד המשקעים, היצירה תדמה לציור נטורליסטי בנושא הקלאסי של אדם בנוף.

ב"פיקניק" (2018) נראה מרבד מפוספס פרוש על אדמת טרשים ועליו צמד סירי אלומיניום, ארבע צלחות וארבע כפות הנאבדים כמעט בנוף. טרסות אבן חרבות מפרידות בין שדה הבור שבקדמה לחורש האורנים והברושים שבעומק. שרידים של יישוב ופיקניק של נפקדים נוכחים.

ב"נוף" (2019) משוכת שיחי צבר מקיפה קרחת חורש, עדות ליישוב סמוי מהעין. מאחור עצים אפלוליים, ושיחי הצבר מטילים חברבורות צל על האור שבקדמה עד שהעשב נדמה לפרווה.

"אם ובת" (2019) הוא רישום פנורמי בו דמות אם בלבוש מסורתית שעונה על גזע עירום, ששחאדה רושמת את כל אחד מענפיו כנגד ריקנות השמים והוא נדמה למכושף. האם מפנה את מבטה מאתנו אל עומק הנוף ואנו אתה, מחפשים את הבת הנעדרת, המתבוננת, הרושמת את כמיהת אמה מרחוק. הרישום הזה הוא חוליית קישור בין רישומי הזהות הלאומית לרישומי הזהות המגדרית.

המטען הפוליטי מוטמע ומרומוז, ולמבקר שאינו מודע למשקעים היצירה תדמה לציור נטורליסטי קלאסי (על סמאח שחאדה)

שחאדה ופטמה שנאן הן הזוכות המוכשרות והמרתקות ביותר מבין כל הזוכים של פרס חיים שיף לאמנות פיגורטיבית-ריאליסטית. הן מזריקות חיים בסוגה זו של האמנות, שמוצתה עד תום, בכך שהן הופכות את יצירותיהן לסוסים טרויאניים בסלוני השררה והעושר.

*

עוצמה וחידתיות נשית שונה יש גם **במיצב־מיצג של מיכל סממה** **"Move Like a Body"**, שהוא חלק מהתערוכה הקבוצתית "ידיים קטנות" שאצרה האמנית נעמה ארד בגלריה זומר בתל אביב. במשך רוב הזמן ארון המתכת המשרדי הכחול בוהק ניצב בחלל התצוגה כאבן שאין לה הופכין, כמין תיבת פנדורה, ומפתח מפתח נעוץ במנעול. אחת לשבוע הלוקר ניעור לחיים ודלת אחת נפתחת, ובחלל התחתון הקלסטרופובי, התחום בין המדף התחתון לתחתית (אחד מתוך שלושה, הארון מחולק מלמטה למעלה: שתי חמישיות/ חמישית/ חמישית) ובין הדופן האחורית לדלת הסגורה, נעה סממה לאיטה, עירומה, מחושלת כפסל חי, במשך שעותיים תמימות, קופאת לרגע, נעלמת, מופיעה, ובכל פעם חלק אחר של גופה ממוסגר במלבן הלוקר הכחול, בשתי חמישיותיו.

מתוך ארון הברזל בוקעת שריקה חדה, צורמת ומתמשכת, אולי מתחננת בצליליה הגבוהים, נקטעת לדממה ושוב מתחדדת. זוהי סממה עצמה השורקת במשרוקית בעוד לאוזניה אטמים שמא

תתחרש משריקתה. הברוטליות במיצג הזה נובעת דווקא מהפסקול. זו יצירה המתיכה מחאה ופגיעות.

הברוטליות במיצג הזה נובעת דווקא מהפסקול. זו יצירה המתיכה מחאה ופגיעות (על המיצב של מיכל סממה)

יש משהו מרתק באופן שנעמה ארד, אמנית יוצרת פעילה, אצרה תערוכה קבוצתית זו. היא השליכה מאופי עשייתה והמשיכה את יצירתה, הנוגעת באדריכלות ועיצוב שזמן ומגדר מוטמעים בהם, מהולים בהומור אירוני. המיצג של סממה יוצג שוב ב-23.8 בשעות 11:00-13:00, אז יתקיים שיח גלריה עם האוצרת והאמנים המשתתפים בתערוכה, וב-30.8 בשעות 12:00-14:00, יום נעילת התערוכה.

לחצו לקבלת עדכונים בנושא:

+ ספרים

הצג עוד

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר | רכשו מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל

© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ

SOLO EXHIBITION

Hungry for Home by the Palestinian Artist Samah Shihadi

Nov 27, 2018 **INSPO, Exhibition**

by **Islamic Arts Magazine**

NEWSLETTER

Email Address *

First Name

Last Name

SUBSCRIBE

STAY IN TOUCH

Keep up to date with IAM's special offers, giveaways and news in your preferred format.

Follow us on Twitter

Find us on Facebook

Read us via RSS

A solo exhibition of new works by the Palestinian artist Samah Shihadi, with accompanying text by Ranya Tabari Idliby, opens at Tabari Artspace on November 28, 2018.

Hungry for Home is a collection of 18 compelling hyperrealist pencil and charcoal drawings that use traditional Palestinian food as a platform from which to explore deep-rooted cultural codes and memories. The act of eating is a powerful and intimate practice, the textures and flavours we encounter are absorbed into not only the body but also the memory. Food is something that we unite over and which can draw companionship into our lives. Shihadi's powerfully realistic drawings, more closely aligned with photographs, use Palestine's dishes and communal eating practices to communicate the collective experience of lost identity, displacement, and ultimately the artist's aspiration to return home. "For the Palestinians living in the diaspora the table is an anchor point," says Ranya Tabari Idliby, Palestinian author, based in New York, whose excerpts of writings on the same subject are displayed alongside the artworks. "It's where families gather, and community is built. It's where memories of a Palestine lost are shared and where a threatened Palestinian culture lives and thrives."

Themes of nostalgia and displacement unite the women, despite their distinct practices set against the context of continuing geopolitical unrest in Palestine, both Shihadi and Tabari Idliby express a desire shared by many in the Palestinian diaspora to return to one's roots. Shihadi employs hyperrealist techniques to faithfully recapture the world she encounters. Since moving away from her family in Palestine to Israel, the artist finds comfort in food and cooking, a tangible reminder of her childhood and family; for Shihadi the family table becomes emblematic of one's home, with Palestine's traditions, recipes and stories being reawakened. This shared nostalgia becomes an anchor for the displaced and exiled, to their family past.

With the works in this exhibition, the artist depicts foods that are locally sourced in Palestine, including olives, thyme, grape leaves, legumes, fruit and milk. The indigenous cactus, a motif often used in Palestinian culture to represent a physical and emotional attachment to the land - as well as an emblem of Palestinian dispossession - is widely represented in Shihadi's work. Tabari Idliby's parents, both born in historic Palestine, were exiled in 1948 following the declaration of independence by Israel. Having grown up in Kuwait, the writer would learn about much of her heritage across the dinner table.

COOKING

"As Palestinians, we cook to remember and we cook to forget. Our memories are flavoured by the food we eat and share. Meals are served in the shadow of loss; they tell our story; tell our truths. Food can at once be a panacea and a poison. We believe in its power to heal, to bless and jinx and trigger discord. Food can determine the sex of a gestating baby, induce labour and make mother's milk. It is a barometer of a mother in law's love."

Food is a measure of your guests. If the fried onions don't burn and the cooked yoghurt does not curdle and the basmati rice is fluffy than your guests are affable. If the cooking proves to be arduous, the stew too salty, the okra too sinewy, then the guests are less than savory and they risk never being invited again.

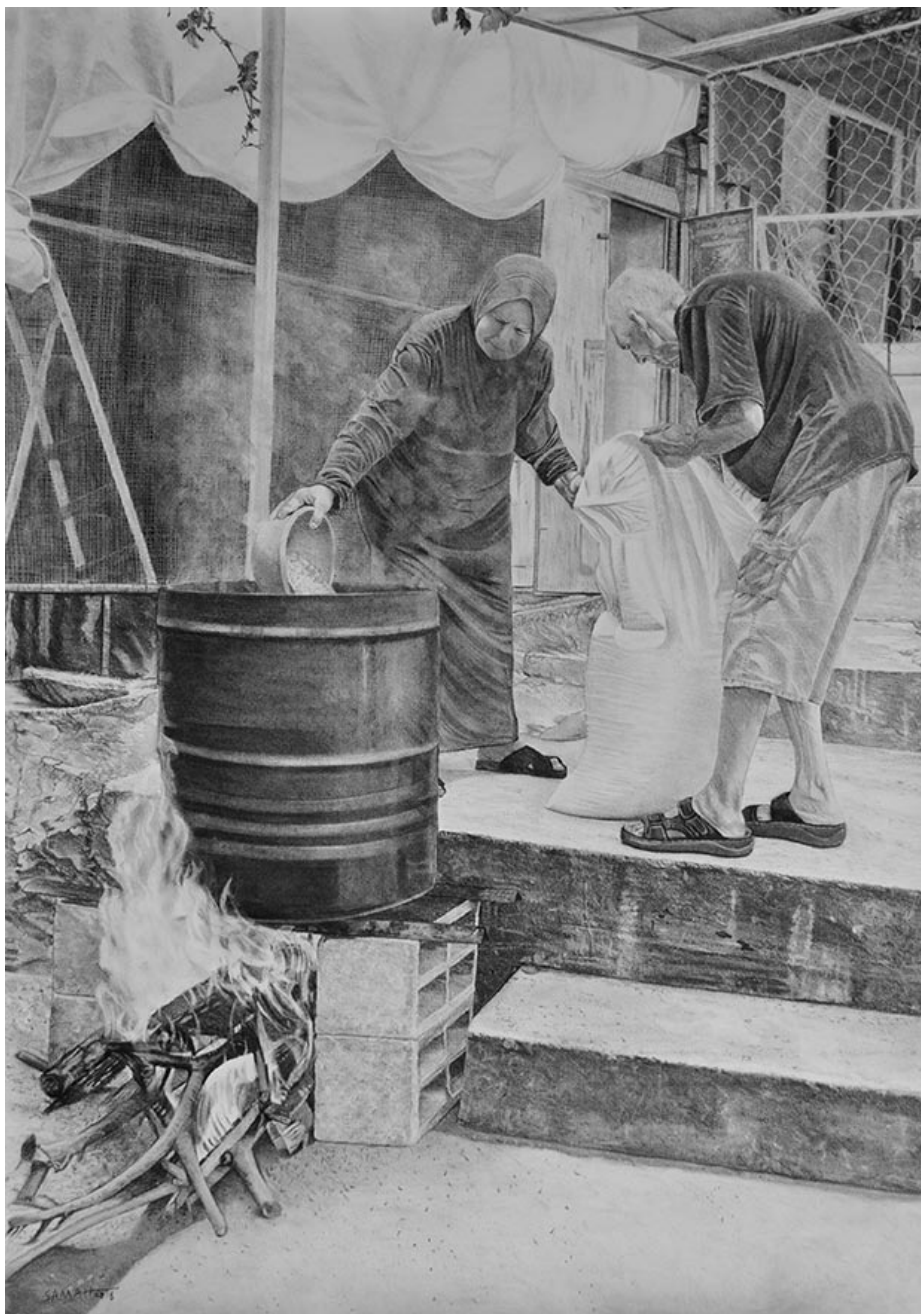
The smaller the stuffed dolma, the more arduous the recipe - stuffed carrots - the more worthy our guests. All willing inter-generational communal hands are recruited for the effort. Food punctuates our lives. Commemorates our births, nags life into us as we mourn. Food reminds us that Palestine, a homeland absent is alive and remains in the aromas and recipes of our lives." (Ranya Tabari)

Samah Shihadi, *Cooking*, 2018, charcoal on paper, 60 x 40 cm / Courtesy of the artist and Tabari Artspace

Samah Shihadi, Dough, 2018, charcoal on paper, 100 x 70 cm / Courtesy of the artist and Tabari Artspace

Samah Shihadi, Wheat, 2018, charcoal on paper, 100 x 70 cm / Courtesy of the artist and Tabari Artspace

CONVERSATIONS AND MANSAF

"The table is where Palestinians make homes - No matter the land, no matter the house, no matter our transience as refugees and the permanence of our transience as Palestinians. The table anchors our uprooted lives and comforts our yearning for home. Around the table we learn of homes lost in villages razed; we walk paths we can no longer walk. We meet neighbours; connect to family, listen to stories of ancestors buried in land denied. 'Just like it tasted in Palestine' is a rare compliment, given to the most exceptional of fruits that transport back to paradise lost. The fecundity of the land, 'Khier al Bilad' is a Palestine that many in diaspora imagine and taste around the table. Palestine is the land of fables: of orange groves, grapevines, of sun-drenched sweet berries, biblical figs and olive trees - not the barren land for a people without a land.

Mansaf is a feast of honour, rooted in the sweeping desert dunes of the Galilee, of Bedouin rituals of gallantry and hospitality. Mansaf is an occasion, a birth, a celebration. In its rituals, the deftly rolled bite-sized balls of yoghurt seeped rice cooked with mutton, served on a bed of paper - thin bread, are the rituals of Tiberius's generational feast - A deliverance home.

When the hills of the Galilee were Palestine, Sheikh Saeed, gathered and led a procession of pure Arabian thoroughbreds, mounted by Tiberius's proud and brave now broken and gone, to meet his son, a college graduate and a doctor, at the southern border of Lebanon to honour his return home. Along the road they rode, from the north of Tiberius to the south of Lebanon, tented resting stations every few kilometers had been sewn to hand out rosewater and lemonade and sweets and coffee and dates and garlands of jasmine too. Women dressed in their finest silk and hand embroidered Palestinian 'thaubs' (Kaftans), the ones they saved for special occasions, ululated with high pitched 'zaghareet', piercing, trilling the air with the music of celebration and joy. At home, in Tiberius, tented divans were set up for a month if not more, where pots of rice and tender lamb

slowly cooked in cinnamon and cumin spiced yoghurt were daily prepared. Mansafs that fed the guests and curious well-wishers who came from surrounding farms and villages far and near, to see with their own two eyes the celebrated Doctor Galileeâ€™s own." (Ranya Tabari)

Samah Shihadi, Mansaf, 2018, pencil on paper, 33 x 40 cm / Courtesy of the artist and Tabari Artspace

HOME

"Maliha the Jerusalem beauty did not want to leave. She was reluctant. How could she leave her home whose Jerusalem stone by stone she had picked, and the crimson hills of spring, colored by meadows of fiery red and orange anemone fields, that grew wild and free? How could she not picnic in the shade of her almond blossom trees, or harvest her young flowering green pistachios and ancient fruiting olive trees? How could she leave her terraced hilltop home touched by a gentle, cool breeze off the Sea of Galilee? How could she not hike its hills to Mount Bernice, walk its biblical shores or take its hot water cures? But the British General insisted, he even sent her a truck. She decided for the safety of her daughters she must leave. She left with nothing but two rugs to line the cold metal in the back of the truck and a bundle around which they huddled. Patience, she thought. We should soon return." (Ranya Tabari)

Samah Shihadi, Bundle from Home, Bukhje 2018, charcoal on paper, 65 x 50 cm / Courtesy of the artist and Tabari Artspace

Samah Shihadi, Landscape/ Olive trees, 2018, charcoal on paper, 175 x 105 / Courtesy of the artist and Tabari Artspace

Samah Shihadi, Sabr, 2018, charcoal on paper, 200 x 150 cm / Courtesy of the artist and Tabari Artspace

MANAEESH AND LABNEH

"The taste of warm fresh baked 'manaesh' flatbreads topped with Zaatar, or cheese dipped in sweet milky tea is the song of childhood; of youth and innocence and all that is good. The aromas of doughy goods, warm out of the oven, Zaatar and olive oil manaesh, is a celestial deliverance home. For Palestinians, olive oil and Zaatar are umbilical cords to severed land. Zaatar, an indigenous variety of thyme - biblical hyssop and the branch brought up to Jesus's lips on the cross - grows wild and free on the hills of hallowed land. For centuries it's been foraged by Palestinians, a practice now made illegal.

Tins of olives and olive oil pressed fresh and green, are Palestine's prized gifts. Families picnic to celebrate the fall harvest of rooted olive trees, engorged, centuries-old on ancient land. The pressed olives are anointed oil for a gnawing ache for a land missed not dulled but made sharper by time." (Ranya Tabari)

Samah Shihadi, Manaesh and labneh, 2018, charcoal on paper, 105 x 75 cm / Courtesy of the artist and Tabari Artspace

Samah Shihadi, "Hanging" series, 2018, charcoal on paper, 48 x 33 cm each / Courtesy of the artist and Tabari Artspace

Samah Shihadi, "Hanging" series, 2018, charcoal on paper, 48 x 33 cm each / Courtesy of the artist and Tabari Artspace

Samah Shihadi, "Hanging" series, 2018, charcoal on paper, 48 x 33 cm each / Courtesy of the artist and Tabari Artspace

Samah Shihadi, "Hanging" series, 2018, charcoal on paper, 48 x 33 cm each / Courtesy of the artist and Tabari Artspace

Samah Shihadi

Samah Shihadi was born in 1987. She is based in Haifa. Samah Shihadi graduated with a BA in art from Oranim College, Israel (2012) and an MFA from Haifa University, Israel (2015). Shihadi began her career as an artist at an early age and, having spent seven years studying art, has become a keen draftsman. Shihadi's artistic practice employs hyperreal drawing; her pencil and charcoal work is touching and thought-provoking. The artist is profoundly interested in the daily challenges that women face. Shihadi has received numerous prizes and exhibited consistently in the world.

Ranya Tabari

Ranya Tabari was born in 1965, Kuwait. Based in New York, Ranya Tabari Idliby graduated with a BS in International Relations from Georgetown University, USA (1987), MS in International Relations from London School of Economics, UK (1987) and was a PhD candidate at the London School of Economics (1994). She is the co-author of *The Faith Club* (2006), a New York Times best-seller currently in its twelfth edition. She also wrote *Burqas, Baseball, and Apple Pie: Being Muslim in America* (2014).
